PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
TOMASZ CHRÓSTNY

Bydgoszcz, dnia 1 sierpnia 2022 roku

Znak: RBG.440.1.2021.MW

Decyzja nr RBG - 9/2022
[wersja jawna]

I. Na podstawie art. 26 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1213), w związku z art. 57 ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2021 r., poz. 2262), **po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania wobec przedsiębiorcy PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową stwierdza się stosowanie przez PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie praktyki nieuczciwie wykorzystującej przewagę kontraktową** polegającej na zobowiązywaniu dostawców będących producentami rolnymi do:

- zakupu zbóż lub rzepaku,
- zapłaty kar umownych,
- pokrycia różnicy między wartością produktów nabytych zastępczo przez Spółkę a wartością niedostarczonych produktów rolnych, w wysokości przewyższającej uiszczoną przez dostawców karę umowną,

w przypadku zaistnienia okoliczności od nich niezależnych, w tym o charakterze siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie produktów w umówionej ilości lub jakości, co stanowi nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej, o którym mowa w art. 6 w zw. z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1213) i **nakazuje zaniechanie jej stosowania.**

II. Na podstawie art. 33 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1213) w związku z art. 57 ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2021 r., poz. 2262) z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na przedsiębiorcę PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie karę pieniężną w wysokości w wysokości 327 472,22 zł (słownie: trzysta dwadzieścia siedem tysięcy

czterysta siedemdziesiąt dwa złote 22/100) płatną do budżetu państwa w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

III. Na podstawie art. 77 ust. 1 oraz art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275) w związku z art. 15 i 24 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1213) oraz art. 57 ustawy z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2021 r., poz. 2262), a także art. 263 i art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanawia obciążyć **PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie** kosztami postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, zobowiązując tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 118,60 złotych (słownie: stu osiemnastu złotych 60/100), w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

(1) W związku z podejrzeniem, iż PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej: **PolishAgri, Spółka lub Przedsiębiorca**) stosuje praktyki, które mogą zostać uznane za nieuczciwe w rozumieniu ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1213; dalej: ustawa o przewadze kontraktowej lub u.p.n.w.p.k.), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: **Prezes UOKiK, Prezes Urzędu**) postanowieniem nr RBG – 80/2019 z dnia 14 października 2019 roku wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające, prowadzone pod sygnaturą RBG.4080.8.2019, mające na celu wstępne ustalenie, czy wobec dostawców produktów rolno - spożywczych do PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie są stosowane praktyki nieuczciwie wykorzystujące przewagę kontraktową w rozumieniu wyżej powołanej ustawy, co uzasadniałoby wszczęcie postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową.

(2) W toku postępowania wyjaśniającego uzyskano materiał dowodowy wskazujący, iż Przedsiębiorca może stosować ww. praktyki.

(3) Postanowieniem nr RBG – 9/2021 z dnia 19 marca 2021 r. wszczęto wobec PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie postępowanie w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową w związku z podejrzeniem stosowania przez Spółkę praktyk polegających na zobowiązywaniu dostawców będących producentami rolnymi do:

- zakupu zbóż lub rzepaku,
- zapłaty kar umownych,
- pokrycia różnicy między wartością produktów nabytych zastępczo przez Spółkę a wartością niedostarczonych produktów rolnych, w wysokości przewyższającej uiszczoną przez dostawców karę umowną,

w przypadku zaistnienia okoliczności od nich niezależnych, w tym o charakterze siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie produktów w umówionej ilości lub jakości. Przedmiotowe postanowienie doręczono Spółce wraz z uzasadnieniem w dniu 22 marca 2021 r.

(4) Prezes UOKiK, pismem z dnia 7 kwietnia 2021 r., wezwał Spółkę m.in. do ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową nr RBG - 9/2021 oraz do przedłożenia sprawozdania finansowego Spółki za 2019 r. oraz za 2020 r. Niedatowanym pismem, którego wpływ do Prezesa Urzędu nastąpił w dniu 26 kwietnia 2021 r., Spółka przedłożyła żądane dokumenty, zaś pismem z dnia 26 kwietnia 2021 r. ustosunkowała się do zarzutów zawartych w ww. postanowieniu. Dodatkowo, Spółka złożyła wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z dokumentów, szczegółowo opisany w dalszej części przedmiotowej decyzji pt. *Wnioski dowodowe Strony*.

(5) Prezes UOKiK - pismem z dnia 28 kwietnia 2021 r. - wezwał Spółkę do wskazania liczby dostawców zbóż i rzepaku, z którymi Przedsiębiorca zawarł umowy sprzedaży, osobno dla poszczególnych trzech ostatnich lat gospodarczych (2018-2020). Spółka odpowiedziała na wezwanie, przedstawiając żądane informacje.

(6) Pismem z dnia 7 lipca 2021 r. Spółka złożyła uzupełniające wyjaśnienia dotyczące stawianych jej zarzutów w przedmiotowym postępowaniu. Dodatkowo, Spółka złożyła wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka oraz dowodu z dokumentu, szczegółowo opisane w dalszej części przedmiotowej decyzji pt. *Wnioski dowodowe Strony*.

(7) Pismem z dnia 25 sierpnia 2021 Prezes UOKiK zwrócił się do Ministerstwa Finansów-Krajowej Administracji Skarbowej o udzielenie informacji o obrotach dostawców Spółki osiągniętych w 2018-2020 r. Wyżej wymienione informacje zostały przekazane przez Ministerstwo Finansów pismem z dnia 1 września 2021 r.

(8) Pismem z dnia 3 grudnia 2021 r. wezwano Spółkę do przedłożenia wzorów umów sprzedaży zbóż i rzepaku stosowanych przez Przedsiębiorcę w 2021 r. wraz z załącznikami. Spółka udzieliła odpowiedzi na wezwanie, przedkładając wymagane dokumenty.

(9) Pismem z dnia 29 grudnia 2021 r. Prezes UOKiK zwrócił się do Ministerstwa Finansów-Krajowej Administracji Skarbowej o udzielenie informacji dotyczącej wysokości przychodu uzyskanego w 2018, 2019 oraz 2020 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przez dostawców Spółki. Wyżej wymienione informacje zostały przekazane przez Ministerstwo Finansów pismem z dnia 16 lutego 2022 r.

(10) Prezes UOKiK, pismem z dnia 8 marca 2022 r., wezwał Spółkę m.in. do przedłożenia korespondencji prowadzonej pomiędzy Przedsiębiorcą a dostawcami, o których mowa w odpowiedzi Spółki na wezwanie Prezesa Urzędu z dnia 14 października 2019 r., w toku postępowania wyjaśniającego, w sprawie o sygn. RBG.4080.8.2019.

(11) Spółka złożyła wniosek o przedłużenie terminu na przekazanie powyższych informacji bez wskazania proponowanego terminu na udzielenie odpowiedzi. Prezes UOKiK uwzględnił wniosek, wyrażając zgodę na przedłużenie terminu na udzielenie odpowiedzi o dodatkowe 5 dni, Spółka udzieliła odpowiedzi zgodnie z ustalonym harmonogramem.

(12) Pismem z dnia 29 marca 2022 r. Prezes UOKiK zwrócił się do Ministerstwa Finansów-Krajowej Administracji Skarbowej m.in. o udzielenie informacji dotyczącej wysokości

przychodu uzyskanego w 2021 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przez dostawców Spółki. Wyżej wymienione informacje zostały przekazane przez Ministerstwo Finansów pismem z dnia 6 kwietnia 2022 r.

(13) Postanowieniem nr RBG-41/2022 z dnia 2 czerwca 2022 r. Prezes UOKiK zaliczył dokumenty wskazane w tym postanowieniu, zgromadzone w postępowaniu wyjaśniającym prowadzonym pod sygn. akt RBG.4080.8.2019 w poczet dowodów, włączając je do akt postępowania w sprawie praktyk nieuczciwe wykorzystujących przewagę kontraktową o sygn. akt RBG.440.1.2021.MW.

(14) Dnia 8 lipca 2022 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał postanowienie nr RBG – 60/2022 w przedmiocie ograniczenia PolishAgri sp. z o.o. prawa wglądu do materiału dowodowego zebranego w toku postępowania w postaci tabeli nr 1 stanowiącej załącznik do pisma Ministra Finansów z dnia 31 sierpnia 2021 r. (DPP8.0723.19.2021), tabeli nr 1 stanowiącej załącznik do pisma Ministra Finansów z dnia 16 lutego 2022 r. (DPP8.0723.4.2022) oraz tabeli nr 1 i 2 stanowiących załącznik do pisma Ministra Finansów z dnia 6 kwietnia 2022 r. (DPP8.0723.11.2022) - w zakresie informacji o przychodach dostawców osiągniętych w latach 2018-2021, ze względu na objęcie ich tajemnicą skarbową.

(15) Prezes Urzędu pismem z dnia 8 lipca 2022 r. poinformował Stronę o możliwości zapoznania się ze zgromadzonym materiałem dowodowym i wypowiedzenia się w sprawie.

(16) Spółka nie skorzystała z prawa do ustosunkowania się do zebranego materiału.

Stanowisko PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie

(17) PolishAgri nie zgodziła się z postawionym jej zarzutem wskazując, że Przedsiębiorca nie zawiera ze swoimi kontrahentami umów kontraktacji, a wyłącznie umowy sprzedaży. Jak wyjaśniła Spółka, strona umowy sprzedaży nie jest zwolniona z obowiązku wykonania umowy w przypadku wystąpienia siły wyższej, tak jak to może mieć miejsce w przypadku umowy kontraktacji.

(18) Zgodnie z wyjaśnieniami Przedsiębiorcy, dostawcy PolishAgri godzą się, iż w przypadku wystąpienia zdarzenia siły wyższej powodującej utratę plonów zmuszeni będą do nabycia brakującej ilości zboża od podmiotów trzecich, jak i z tym, że dopiero brak dostępności zboża na wolnym rynku zwalniać ich będzie z obowiązku świadczenia na rzecz Spółki.

(19) Strona podniosła, iż z jej doświadczenia handlowego wynika, że dostawcy powołują się na okoliczność wystąpienia siły wyższej jako przesłankę uniemożliwiającą wykonanie zawartej ze Spółką umowy, celem odstąpienia od umowy i sprzedaży towaru na rzecz innego kontrahenta z wykorzystaniem korzystnych dla dostawców wahań cen towarów.

(20) Strona podniosła także, iż możliwości produkcyjne niektórych dostawców w relacji do zakontraktowanych przez nich wolumenów produktów rolno-spożywczych nie pozwalały im – mając na względzie powierzchnię uprawną gospodarstwa rolnego - na realizację przedmiotu umowy sprzedaży wyłącznie z towarów pochodzących z własnej produkcji rolnej. W konsekwencji, ww. dostawcy musieli być świadomi konieczności przynajmniej częściowego nabycia ww. produktów od podmiotów trzecich. Dostawcy Ci – w opinii Spółki - nie występowali zatem przy realizacji wspomnianych umów wyłącznie jako producenci rolni, lecz podmioty profesjonalne, które winny ponosić równomierne ryzyko handlowe.

(21) W ocenie Spółki, PolishAgri nie ma przewagi kontraktowej nad swoimi dostawcami, ponieważ indywidualni przedsiębiorcy rolni zrzeszają się w sposób nieformalny w większe grupy, a ponadto PolishAgri pozostaje w pełni zależna od dostarczanych przez dostawców towarów. W konsekwencji – jak wyjaśniła Spółka – nierzadko to dostawcy okazują się być stroną wykorzystującą swoją przewagę kontraktową.

(22) Spółka wskazała, iż jest jednym z wielu podmiotów działających na rynku zboża oraz rzepaku, co w konsekwencji daje jej dostawcom faktyczną możliwość zbycia towarów innym podmiotom. Nie można zatem – w ocenie Spółki - odczytywać jej działań jako narzucających nieuczciwe warunki handlowe.

Wnioski dowodowe Strony

(23) Pismem z dnia 26 kwietnia 2021 r., Strona wniosła o zwrócenie się do [informacja chroniona] – dostawców Spółki – z żądaniem przedłożenia do akt postepowania protokołów z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej spowodowanych wystąpieniem niekorzystnego zjawiska atmosferycznego (nr S-8715/2018/3, S-5930/2018, S-7322/2018, S-7321/2018 oraz S-4194/2018) oraz o przeprowadzenie dowodu z ww. dokumentów na okoliczności wskazane w treści ww. pisma. Przedsiębiorca wskazał, iż nie dysponuje oryginałami ww. dokumentów.

(24) Spółka w dotychczasowych odpowiedziach na wezwania Prezesa Urzędu przedłożyła ww. dokumenty w formie kopii. Opisane wyżej materiały zostały uznane za wiarygodne i stanowiły podstawę ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie. W konsekwencji, Prezes UOKiK uznał, że wnioskowany dowód prowadziłby jedynie do przedłużenia postępowania. Nie jest bowiem zasadne przeprowadzenie dowodu z oryginałów ww. dokumentów wyłącznie dla sprawdzenia wyników dotychczasowego postępowania.

(25) W piśmie z dnia 7 lipca 2021 r., Spółka złożyła wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka w osobie Laurance'a Gabriela Bahri – wspólnika Spółki, na okoliczność stosowanych zasad współpracy z kontrahentami Spółki, rodzaju umów zawieranych kontrahentami, rzeczywistych przyczyn braku wywiązania się w roku 2018 przez kontrahentów Spółki z zawartych umów, sporu korporacyjnego z , szkody wyrządzonej Spółce przez nielojalnych kontrahentów w 2018 r. oraz braku przejawów w działalności Spółki noszących znamiona nadużywania przewagi kontraktowej.

(26) Mając na względzie, iż Spółka udzieliła już wyjaśnień w ww. zakresie w dotychczasowych wyjaśnieniach, Prezes Urzędu uznał, że wnioskowany dowód prowadziłby jedynie do przedłużenia postępowania. Nie jest bowiem zasadne przeprowadzenie dowodu z przesłuchania Strony wyłącznie dla sprawdzenia wyników dotychczasowego postępowania.

(27) W piśmie z dnia 7 lipca 2021 r., Spółka złożyła wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z dokumentu w postaci rejestru sprzedaży i zakupów VAT obejmującego okres od maja 2018 r. do grudnia 2018 r., jak również ujętych w tym rejestrze (i ww. okresie) dokumentów sprzedażowych, w tym w szczególności dokumentów potwierdzających:

a) w odniesieniu do - sprzedaż pszenicy i żyta,

b) w odniesieniu do - sprzedaż jęczmienia,

c) w odniesieniu do - sprzedaż pszenżyta,

d) w odniesieniu do - sprzedaż pszenicy konsumpcyjnej,

e) w odniesieniu do - sprzedaż rzepaku,

f) w odniesieniu do - sprzedaż jęczmienia,

na okoliczność ustalenia wielkości posiadanego przez ww. dostawców towaru oraz dokonania sprzedaży towaru objętego umowami zawartymi ze Spółką z pominięciem Spółki. Spółka wskazała, iż rzeczywistą przyczyną braku wykonania przez kontrahentów Spółki przedmiotowych umów nie było działanie siły wyższej, lecz chęć sprzedaży posiadanego towaru podmiotom trzecim za ceny wyższe niż zakontraktowane ze Spółką.

(28) Należy zważyć, iż przedmiot postępowania wszczętego wobec Spółki dotyczy co do zasady praktyki wynikającej z samego ukształtowania umów zawieranych przez PolishAgri w relacjach handlowych z dostawcami, tj. takiego ukształtowania treści stosunku umownego z dostawcami będącymi producentami rolnymi, które wyłączają możliwość zwolnienia się tych dostawców z obowiązku świadczenia w przypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od obu stron umowy, uniemożliwiających dostarczenie produktów rolno-spożywczych w umówionej ilości lub jakości, poprzez m.in. zobowiązanie ww. dostawców do nabycia brakującego towaru od podmiotu trzeciego. W konsekwencji, Prezes Urzędu uznał, że wnioskowany dowód jest nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Dodatkowo należy wskazać, iż ze zgromadzonych w toku postępowania materiałów wynika, iż Spółka odmawiała uznania wystąpienia siły wyższej, w tym i skutków, jakie Umowa sprzedaży z nią wiązała, w odniesieniu do innych dostawców Spółki niż wskazani w ww. wniosku dowodowym.

(29) Wobec powyższego, w dniu 8 lipca 2022 r. Prezes UOKiK, na podstawie art. 235^2 § 1 pkt 2 i 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 1805; dalej jako k.p.c.) w zw. z art. 24 ust. 2 u.p.n.w.p.k., postanowił pominąć dowody wnioskowane przez Stronę w pismach z dnia 26 kwietnia 2021 r. oraz z dnia 6 lipca 2021 r.

<u>Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:</u>

Strona postępowania

PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie

(30) **PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie** jest przedsiębiorcą wpisanym do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem 0000609163. Przedmiotem przeważającej działalności Spółki jest sprzedaż hurtowa zboża, nieprzetworzonego tytoniu, nasion i pasz dla zwierząt. W zakresie pozostałej działalności Spółka prowadzi m.in. obróbkę nasion dla celów rozmnażania roślin, sprzedaż hurtową wyrobów chemicznych oraz transport drogowy towarów. Przedsiębiorca nie prowadzi działalności w ramach grupy kapitałowej.

(31) Spółka prowadzi całoroczny skup m.in. pszenicy konsumpcyjnej, żyta konsumpcyjnego, pszenżyta, jęczmienia browarnego oraz rzepaku zasadniczo w celach eksportowych.

(32) Wobec powyższego, Spółka spełnia przesłanki definicji nabywcy określone w art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu

przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1213, dalej: u.p.n.w.p.k.), tj. przedsiębiorcy, który bezpośrednio lub pośrednio nabywa od dostawcy produkty rolne lub spożywcze w celu ich sprzedaży, odsprzedaży lub przetworzenia.

***Dowód**: Informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu na dzień 4 maja 2022 r. z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (k. 724-726).*

(33) Spółka osiągnęła w 2018 r. obrót w wysokości 30 933 057,90 zł, w 2019 r. 25 062 785,98 zł, w 2020 r. zł, zaś w 2021 r. – zł.

***Dowód**: Wizualizacja sprawozdania finansowego PolishAgri za 2019 r. wraz z informacją dotyczącą uzyskanego obrotu w roku 2018 (k.59-85), pismo Spółki z dnia 13 grudnia 2021 r. (k.335), pismo Ministerstwa Finansów z dnia 6 kwietnia 2022 r. wraz z załącznikami (k. 720).*

Dostawcy zbóż oraz rzepaku

(34) Zgodnie z wyjaśnieniami złożonymi przez PolishAgri, przedsiębiorca ten skupował zboże oraz rzepak w 2018 r. od dostawców, w 2019 r. od podmiotów, natomiast w 2020 r. od , zaś w 2021 – wedle stanu na grudzień 2021 - od dostawców.

Dowód: Niedatowane pismo Spółki, które wpłynęło do Prezesa Urzędu w dniu 12 maja 2021 r. (k.209), pismo Spółki z dnia 13 grudnia 2021 r. (k. 335).

(35) Spółka w ramach swojej działalności utrzymuje kontakty handlowe z szerokim gronem dostawców produktów rolno-spożywczych. Współpraca następuje w oparciu o umowy określone jako Umowa Sprzedaży.

***Dowód**: Pismo* Spółki *z 13 grudnia 2021 r.* wraz z załącznikami *(k.335-373), niedatowane pismo Spółki, które wpłynęło do Prezesa Urzędu w dniu 26 kwietnia 2021 r. (k.12-57).*

(36) Dostawcy PolishAgri są zróżnicowani, zarówno ze względu na wielkość przedsiębiorstwa, skalę prowadzonej działalności, jak i formę organizacyjno-prawną. W przeważającej mierze dostawcami Spółki są jednak producenci rolni, których działalność gospodarcza prowadzona jest na niewielką skalę.

***Dowód**: Pismo Spółki z 13 grudnia 2021 r. wraz z załącznikami (k.373-335).*

(37) Wobec powyższego, ww. dostawcy spełniają przesłanki definicji dostawcy określonej w art. 5 pkt 1 u.p.n.w.p.k., tj. przedsiębiorcy, który wytwarza lub przetwarza produkty rolne lub spożywcze lub odpłatnie zbywa je nabywcy.

Opis praktyki

(38) **PolishAgri** współpracuje z szerokim gronem dostawców produktów rolno-spożywczych w oparciu o wzorzec umowy określony jako Umowa Sprzedaży (dalej także jako: Umowa). Przedmiotem ww. wzorca jest nabycie różnego rodzaju zbóż oraz rzepaku.

Dowód: *Pismo* Spółki *z 13 grudnia 2021 r.* wraz z załącznikami *(k. 373-335), niedatowane pismo Spółki, które wpłynęło do Prezesa Urzędu w dniu 26 kwietnia 2021 r. wraz z załącznikami (k. 12-57).*

(39) W pkt 21 ww. wzorca zawarto następujące postanowienie:

„Strony nie są odpowiedzialne za naruszenie obowiązków wynikających z umowy w przypadku gdy wyłączną przyczyną naruszenia jest działanie siły wyższej". „Przez siłę wyższą rozumie się zdarzenie bądź połączenie zdarzeń lub okoliczności niezależnych od Stron, które całkowicie utrudniają lub uniemożliwiają wykonywanie zobowiązań danej Strony wynikających z Umowy, a których dana Strona nie mogła przewidzieć ani im zapobiec lub przezwyciężyć poprzez działanie z dochowaniem należytej staranności" (pkt 22 ww. wzorca).

(40) Natomiast pkt 13 Umowy stanowi, iż:

„W przypadku gdy nastąpią okoliczności zależne lub **niezależne od Sprzedającego w wyniku których nastąpi utrata lub zmniejszenie plonu lub ilości towaru lub pogorszenie jakości towaru w porównaniu z jakością zastrzeżoną w niniejszej umowie, wówczas Sprzedający zobowiązany jest zakupić brakujący towar na wolnym rynku i pokryć ewentualne dodatkowe koszty z tym związane"** [pogrub. – Prezes UOKiK].

Jednocześnie, jak wskazano w pkt 3 przedmiotowego wzorca umownego:

„W przypadku niewykonania przez Sprzedającego zobowiązań wynikających z niniejszej umowy, w tym odmowy wydania całości lub części towaru w terminie określonym w niniejszej umowie, Sprzedający zapłaci Kupującemu karę umowną w wysokości 20% wartości brutto towaru nie wydanego, ustalonej z zastosowaniem ceny określonej w niniejszej umowie. W przypadku poniesienia szkody przewyższającej karę umowną Kupujący zastrzega sobie prawo obciążenia Sprzedającego wartością poniesionej szkody oraz dokonania potrącenia należności ze wszelkimi zobowiązaniami wobec Sprzedającego".

„W razie opóźnienia w stosunku do terminu realizacji określonego w umowie o co najmniej 7 dni Kupujący może żądać wykonania umowy lub od umowy odstąpić bez konieczności wyznaczania dodatkowego terminu do wykonania umowy. Kupujący może zażądać zapłaty kary umownej w wysokości 2% wynagrodzenia umownego brutto za każdy dzień opóźnienia w wydaniu. Kupujący ma prawo dochodzenia na zasadach ogólnych odszkodowania przewyższającego karę umowną. W przypadku odstąpienia od umowy przez Kupującego, Sprzedający zapłaci Kupującemu karę umowną w wysokości 50% wartości brutto towaru nieodebranego" (pkt 4 ww. wzorca umownego).

(41) W myśl pkt 5 ww. wzorca umownego, kary umowne, o których mowa w pkt 4 mogą być naliczane niezależnie od kar umownych naliczanych zgodnie z pkt 3.

(42) Zgodnie z materiałem zgromadzonym w toku postępowania, w relacjach handlowych z dostawcami będącymi producentami rolnymi Spółka zobowiązuje ww. dostawców do zakupu zbóż lub rzepaku od podmiotów trzecich celem pełnego wykonania umowy, w przypadku zaistnienia okoliczności od nich niezależnych uniemożliwiających dostarczenie produktów w umówionej ilości lub jakości.

(43) Pomimo, iż straty poniesione w następstwie niekorzystnych warunków pogodowych dostawcy potrafili stosownie wykazać protokołami właściwych komisji wojewódzkich, Przedsiębiorca odmawiał uznania wystąpienia siły wyższej, w tym i skutków jakie umowa z nią wiązała na mocy pkt 21. W niektórych przypadkach ww. straty przekraczały 58% średniej rocznej produkcji rolnej gospodarstwa rolnego dostawcy Spółki.

***Dowód**: Wezwania do wykonania umów sprzedaży zawartych z dostawcą Spółki* [informacja chroniona] *z dnia 12 września 2018 r. (k. 621-622, 626, 630-632, 635-638),*

Protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej spowodowanych wystąpieniem niekorzystnego zjawiska atmosferycznego dla producenta rolnego [informacja chroniona] *z dnia 30 październik 2018 r. (k.156-158),*
Wezwanie do wykonania umowy sprzedaży z dnia 13 września 2018 r. zawartej z dostawcą Spółki [informacja chroniona] *(k. 480),*
Pismo dostawcy Spółki [informacja chroniona] *z dnia 20 września 2018 r. dotyczące ustaleń wojewódzkiej* komisji do spraw szacowania strat w rolnictwie spowodowanych niekorzystnymi warunkami pogodowymi *(k. 483-484),*
Niedatowane pismo Spółki, wpływ do tut. organu w dniu 4 listopada 2019 r., stanowiące odpowiedź na wezwanie Prezesa Urzędu z dnia 13 grudnia 2019 r. (k. 732-750),
Protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej spowodowanych wystąpieniem niekorzystnego zjawiska atmosferycznego dla producenta rolnego [informacja chroniona] *z dnia 28 września 2018 r. (k.167-171).*

(44) Ponadto Spółka, w wypadku zaistnienia ww. okoliczności niezależnych oraz niewykonania umowy, obciążała dostawców karami umownymi, co przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela nr 1 – Zestawienie dostawców wobec których Spółka dochodziła w latach 2018-2021 kar umownych oraz kosztów związanych z dokonanym przez Stronę zakupem zastępczym - w okolicznościach wskazanych w sentencji niniejszej decyzji.

Lp.	Dostawca	Kary umowne w wysokości 20% wartości brutto niewydanego towaru (zł)	Kary umowne w wysokości 50% wartości brutto niewydanego towaru (zł)	Różnica między wartością produktów nabytych zastępczo przez Spółkę a wartością niedostarczonych produktów rolnych w wysokości przewyższającej uiszczoną przez dostawcę karę umowną (zł)	Suma (zł)
1					
2					
3					

Dowody: Noty obciążeniowe wystawione przez Spółkę wobec dostawcy [informacja chroniona] z tytułu kar umownych z dnia 26.10.2018 (k. 639-642),

Nota obciążeniowa wystawiona przez Spółkę wobec dostawcy [informacja chroniona] z tytułu kary umownej z dnia 4.10.2018 (k. 490),

Nota obciążeniowa wystawiona przez Spółkę wobec dostawcy [informacja chroniona] z tytułu obciążenia różnicą w cenie zakupu niewydanego towaru (dot. umowy nr 203/03/2018/RK) a zakupem zastępczym z dnia 6.11.2018 (k. 498),

Niedatowane pismo Spółki, wpływ do tut. organu w dniu 4 listopada 2019 r., dotyczące m.in. nałożenia przez Spółkę kary umownej na dostawcę [informacja chroniona] w związku z Umową Sprzedaży nr 607/02/18 (732-750).

(45) Dodatkowo, Spółka w okolicznościach opisanych w sentencji niniejszej decyzji, obciążyła dostawcę [informacja chroniona] kwotą zł tytułem różnicy między wartością produktów nabytych zastępczo przez Spółkę a wartością niedostarczonych produktów rolnych, w wysokości przewyższającej uiszczoną przez dostawców karę umowną. Wyżej wymienione roszczenie Spółka oparła o pkt 3 Umowy sprzedaży, który uprawnia do obciążenia Sprzedającego wartością poniesionej szkody oraz dokonania potrącenia należności ze wszelkimi zobowiązaniami wobec Sprzedającego – w wypadku poniesienia przez Kupującego szkody przewyższającej karę umowną.

Obroty* PolishAgri sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie *oraz dostawców produktów rolno-spożywczych

(46) Zgodnie ze zgromadzonym materiałem dowodowym, PolishAgri w roku obrotowym 1 stycznia 2018 r. – 31 grudnia 2018 r. osiągnęła obrót w wysokości 30 933 057,90 zł, w roku obrotowym 1 stycznia 2019 r. – 31 grudnia 2019 r. osiągnęła obrót w wysokości 25 022 785,98 zł, w roku obrotowym 1 stycznia 2020 r. – 31 grudnia 2020 r. osiągnęła obrót w wysokości zł, zaś w roku obrotowym 1 stycznia 2021 r. – 31 grudnia 2021 r. – zł.

(47) W poniższej tabeli przedstawiono całkowity obrót roczny dostawców Spółki, którzy w roku 2018, 2019, 2020 lub 2021 mieli zawarte z PolishAgri umowy sprzedaży zbóż lub rzepaku. Tabela zawiera łącznie unikalnych dostawców Strony z ww. okresu.

Tabela nr 2 – Obrót dostawców PolishAgri sp. z o.o. osiągnięty w 2018 r., 2019 r., 2020 r. oraz w 2021 r. (wyrażony w zł).

Lp	Dostawca	NIP/PESEL	2018	2019	2020	2021

Źródło: *Opracowanie własne UOKiK na podstawie danych pozyskanych z Ministerstwa Finansów - Krajowej Administracji Skarbowej (k. 324-328, k. 453-463 oraz k.709-722).*

(48) Podmioty wykazane w tabelach nr 2-3, których obrotów nie udało się ustalić w oparciu o dane pozyskane z Ministerstwa Finansów – to dostawcy Spółki, którzy nie złożyli zeznań podatkowych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej za lata 2018-2021.

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes UOKiK zważył, co następuje:

<u>Stan prawny</u>

(49) Dnia 23 grudnia 2021 r. weszła w życie ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz. U. z 2021r., poz. 2262; dalej także jako: obecnie obowiązująca ustawa o przewadze kontraktowej). Zgodnie z art. 61 ww. ustawy, traci moc ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. z 2020 r. poz. 1213). W myśl art. 57 obecnie obowiązującej ustawy o przewadze kontraktowej, do postępowań w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wszczętych na podstawie ustawy uchylanej w art. 61 i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Przedmiotowe

postępowanie wszczęto w dniu 19 marca 2021 r. W konsekwencji, do niniejszego postępowania należało stosować przepisy u.p.n.w.p.k.

(50) Zgodnie z art. 2 u.p.n.w.p.k. – jej postanowienia stosuje się do umów nabycia produktów rolnych lub spożywczych, z wyłączeniem dostaw bezpośrednich w rozumieniu ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252, ze zm.), zawieranych między nabywcami tych produktów a ich dostawcami. Pod pojęciem dostawcy należy rozumieć przedsiębiorcę, który wytwarza lub przetwarza produkty rolne lub spożywcze lub odpłatnie zbywa je nabywcy, a pod pojęciem nabywcy przedsiębiorcę, który bezpośrednio lub pośrednio nabywa od dostawcy produkty rolne lub spożywcze w celu ich sprzedaży, odsprzedaży lub przetworzenia (tak: art. 5 pkt 1 i 2 u.p.n.w.p.k.).

(51) W zakresie pojęcia produktu rolnego lub spożywczego ustawodawca w art. 5 pkt 3 u.p.n.w.p.k. odwołuje się do definicji środka spożywczego w rozumieniu art. 2 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm. - Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463) – są to jakiekolwiek substancje lub produkty, przetworzone, częściowo przetworzone lub nieprzetworzone, przeznaczone do spożycia przez ludzi lub, których spożycia przez ludzi można się spodziewać. Środek spożywczy obejmuje napoje, gumę do żucia i wszelkie substancje, łącznie z wodą, świadomie dodane do żywności podczas jej wytwarzania, przygotowania lub obróbki. Definicja ta obejmuje wodę zgodną z normami określonymi zgodnie z art. 6 dyrektywy 98/83/WE i bez uszczerbku dla wymogów dyrektyw 80/778/EWG i 98/83/WE. Jednocześnie wprowadzono pewien katalog wyłączeń, i tak środek spożywczy nie obejmuje:

a) pasz;
b) zwierząt żywych, chyba że mają być one wprowadzone na rynek do spożycia przez ludzi;
c) roślin przed dokonaniem zbiorów;
d) produktów leczniczych w rozumieniu dyrektyw Rady 65/65/EWG i 92/73/EWG;
e) kosmetyków w rozumieniu dyrektywy Rady 76/768/EWG;
f) tytoniu i wyrobów tytoniowych w rozumieniu dyrektywy Rady 89/622/EWG;
g) narkotyków lub substancji psychotropowych w rozumieniu Jedynej konwencji o środkach odurzających z 1961r. oraz Konwencji o substancjach psychotropowych z 1971r.;
h) pozostałości i zanieczyszczeń,
i) wyrobów medycznych w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/745.

(52) Zgodnie z art. 6 ustawy o przewadze kontraktowej zakazane jest nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej nabywcy względem dostawcy oraz dostawcy względem nabywcy. Pod pojęciem przewagi kontraktowej, zgodnie z art. 7 ust. 1 u.p.n.w.p.k. należy rozumieć występowanie znacznej dysproporcji w potencjale ekonomicznym nabywcy względem dostawcy albo dostawcy względem nabywcy.

(53) Należy zaznaczyć, iż samo posiadanie przewagi kontraktowej nie jest zakazane. Zabronione jest jedynie jej nieuczciwe wykorzystywanie. O takim zaś można mówić wówczas, gdy jest ono sprzeczne z dobrymi obyczajami i zagraża istotnemu interesowi drugiej strony albo taki interes narusza (tak: art. 7 ust. 2 u.p.n.w.p.k.). W ustawie

wskazano – zgodnie z art. 7 ust. 3 u.p.n.w.p.k, iż nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej polega w szczególności na:

1) nieuzasadnionym rozwiązaniu umowy lub zagrożeniu jej rozwiązaniem;
2) przyznaniu wyłącznie jednej stronie uprawnienia do rozwiązania umowy, odstąpienia od niej lub jej wypowiedzenia;
3) uzależnianiu zawarcia lub kontynuowania umowy od przyjęcia lub spełnienia przez jedną ze stron innego świadczenia, niemającego rzeczowego ani zwyczajowego związku z przedmiotem umowy;
4) nieuzasadnionym wydłużaniu terminów zapłaty za dostarczone produkty rolne lub spożywcze, w szczególności z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 935).

(54) Należy jednak zastrzec, iż katalog form nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej ma charakter otwarty.

<u>Interes publiczny</u>

(55) Zgodnie z art. 8 w zw. z art. 1 u.p.n.w.p.k. Prezes UOKiK jest organem właściwym w sprawach praktyk nieuczciwe wykorzystujących przewagę kontraktową. Działanie Prezesa UOKiK podejmowane jest w celu ochrony interesu publicznego.

(56) Interes publiczny dotyczy ogółu, nieokreślonej z góry liczby osób. Jego naruszenie zachodzi głównie wtedy, gdy działaniem danego przedsiębiorcy zagrożony jest interes ogólnospołeczny lub szerszy krąg uczestników rynku. Przy ocenie interesu publicznoprawnego należy mieć na względzie skutki, jakie dana praktyka wywołuje lub może wywołać na rynku. Interes publiczny ocenia się w każdej sprawie indywidualnie. Działanie w interesie publicznym oznacza więc działanie w interesie ogółu, nie zaś w interesie poszczególnych podmiotów np. poszczególnych przedsiębiorców[1]. Interes publiczny, o którym mowa w ustawie o przewadze kontraktowej powinien być interpretowany w odniesieniu do *ratio legis* tej ustawy, którym jest zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego kraju, jak również konkurencyjności przedsiębiorstw sektora produkcji rolnej i spożywczej.

(57) Pojęcie „bezpieczeństwa żywnościowego" w ujęciu ustawy o przewadze kontraktowej należy przy tym rozumieć swoiście. Nie chodzi o synonim „bezpieczeństwa żywności", a zatem wyłącznie zapewnienie dobrej jakości, odpowiedniego składu i bezpieczeństwa zdrowotnego wyrobów spożywczych, o co dbają inne organy (np. Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Główny Inspektor Sanitarny). W ujęciu ustawy o przewadze kontraktowej „bezpieczeństwo żywnościowe" oznacza zapewnienie warunków do działania, co w dalszej konieczności prowadzić ma do zapewnienia odpowiednich środków na inwestycje i skutkować stabilnością przedsiębiorstw, odpowiednim zaopatrzeniem konsumentów i dopiero w rezultacie - jakością produktów.

[1] Wyrok SOKiK w Warszawie z dnia 30 grudnia 2014 r., sygn. akt XVII AmA 163/11, Legalis nr 1315682.

(58) Produkty rolne i spożywcze należą do towarów pierwszej potrzeby, ich trwałość jest zasadniczo krótsza niż większości innych towarów (elektronika, meble, produkty kosmetyczne, chemiczne, tekstylne etc.), a produkcja charakteryzuje się dużą wrażliwością na czynniki niezależne od pojedynczego gospodarstwa lub przedsiębiorstwa (np. zmienny popyt światowy, warunki pogodowe, brak możliwości reagowania na zmiany poprzez szybkie wstrzymanie uprawy, hodowli czy przetwórstwa produktów łatwo psujących się).

(59) Celem ustawy o przewadze kontraktowej, jak wynika z uzasadnienia do projektu tej ustawy jest *„wyeliminowanie z łańcucha dostaw surowców rolnych i żywności stosowania nieuczciwych praktyk handlowych. (…) Stosowanie nieuczciwych praktyk względem dostawcy produktów rolnych i spożywczych może wiązać się z zagrożeniem dla bezpieczeństwa żywności z co najmniej dwóch powodów: po pierwsze – presja nabywców na dostawców zarówno co do poziomu cen, jak i innych sposobów wywierania nacisku na nich może spowodować ograniczenia produkcji lub całkowite jej zaniechanie, po drugie – wymuszanie na dostawcach niskich cen może powodować, że producenci rolni i przetwórcy będą zmuszeni do zastępowania w procesie produkcji surowców dobrej jakości surowcami gorszymi, stosowaniem tańszych substancji chemicznych używanych do konserwacji i zabarwiania czy też stosowaniem tańszych technologii produkcji żywności”*[2].

(60) Zarówno kategoria niniejszej sprawy związana z praktykami dotyczącymi producentów żywności, jak i zakres działań PolishAgri, a zatem również szeroki zasięg nieuczciwych praktyk stosowanych przez Spółkę, uzasadniały podjęcie działań w interesie publicznym.

(61) PolishAgri jest jednym z liderów eksportu zboża oraz rzepaku w zachodniej Polsce[3]. W ramach swojej działalności Spółka utrzymuje kontakty handlowe z szerokim gronem dostawców. Zgodnie z materiałem zgromadzonym w toku postępowania wyjaśniającego, Spółka nabywała płody rolne, w głównej mierze różnego rodzaju zboża oraz rzepak, w 2018 r. od dostawców, w 2019 r. – od podmiotów, w 2020 od dostawców, zaś w 2021 r. od . Jej praktyki mogą oddziaływać więc na szeroki krąg uczestników rynków, na których dokonuje się obrotu zbożami oraz rzepakiem.

(62) Interes publiczny w niniejszej sprawie sprowadza się do potrzeby ochrony uczestników rynku o mniejszym potencjale gospodarczym, a w konsekwencji kontraktowym (dostawców produktów rolnych i spożywczych będących producentami rolnymi), przed praktykami, które – poprzez wyłączenie możliwości zwolnienia się z obowiązku świadczenia w wypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od stron - obciążają dostawców nadmiernym ryzykiem związanym z realizacją przedmiotowej umowy. W rezultacie tak ukształtowanej odpowiedzialności kontraktowej, Spółka zobowiązuje dostawców do wykonania umowy, zapłaty kar umownych, a także pokrycia kosztów związanych z dokonanym przez PolishAgri zakupem zastępczym, co godzi w interesy gospodarcze dostawców Spółki.

---

[2] Projekt ustawy - o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Druk sejmowy: Nr 790 z dnia 25 lipca 2016 r.; https://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/2A007ECF896DD239C125801E002A2653/%24File/790.pdf (dostęp: 27.07.2022); należy zauważyć, iż ustawodawca w treści uzasadnienia traktuje pojęcia bezpieczeństwa żywnościowego oraz bezpieczeństwa żywności synonimicznie.

[3] http://www.polishagri.com.pl (dostęp: 27.07.2022).

(63) Niniejsze postępowanie oraz zapadłe w jego wyniku rozstrzygnięcie ma znaczenie zarówno dla dostawców już dotkniętych praktykami Spółki, jak i tych, którzy mogą nimi być dotknięci w przyszłości.

(64) Decyzja Prezesa UOKiK pełni również funkcję prewencyjną, wskazując podmiotom działającym na rynku, jakie zachowania są sprzeczne z ustawą o przewadze kontraktowej i nie powinny mieć miejsca. Niedostosowanie się pozostałych uczestników rynku naraża ich na sankcje finansowe.

(65) W związku z powyższym, w niniejszej sprawie konieczne było przeprowadzenie postępowania w sprawie nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej z uwagi na potrzebę ochrony interesu publicznego, o którym mowa w art. 1 u.p.n.w.p.k.

Produkt rolno-spożywczy

(66) Zgodnie z art. 2 u.p.n.w.p.k. ustawę stosuje się do umów nabycia produktów rolnych lub spożywczych. Spółka prowadzi skup m.in. różnego rodzaju zbóż oraz rzepaku. Przedmiotem niniejszego postępowania objęto jedynie relacje kontraktowe PolishAgri z dostawcami produktów rolno-spożywczych będącymi producentami rolnymi.

Przewaga kontraktowa

(67) Zgodnie z art. 7 ust. 1 u.p.n.w.p.k. pod pojęciem przewagi kontraktowej należy rozumieć występowanie znacznej dysproporcji w potencjale ekonomicznym nabywcy względem dostawcy albo dostawcy względem nabywcy.

(68) Dla stwierdzenia przewagi kontraktowej jednej ze stron stosunku prawnego konieczne jest wykazanie znacznej dysproporcji w potencjale ekonomicznym na korzyść silniejszego ekonomicznie podmiotu. Potencjał ekonomiczny znajduje odzwierciedlenie w skali działalności przedsiębiorcy i w konsekwencji w realizowanym przez niego obrocie. Znaczną dysproporcję w potencjale ekonomicznym Prezes UOKiK ocenił poprzez porównanie obrotu osiągniętego w 2018, 2019, 2020 oraz w 2021 r. przez Spółkę z obrotem osiągniętym w 2018, 2019, 2020 oraz w 2021 r. przez jej dostawców.

(69) W ocenie Prezesa UOKiK, w tej sprawie dla ustalenia znacznej dysproporcji w potencjale ekonomicznym, w rozumieniu art. 7 ust. 2 u.p.n.w.p.k., można pomocniczo posłużyć się progami wskazanymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/633 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych w relacjach między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych[4].

(70) Zgodnie z powyższym znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym, występuje w przypadku sprzedaży produktów rolno-spożywczych przez:

a) dostawców, których roczny obrót nie przekracza 2 000 000 EUR, nabywcom, których roczny obrót wynosi ponad 2 000 000 EUR;
b) dostawców, których roczny obrót wynosi ponad 2 000 000 EUR lecz nie przekracza 10 000 000 EUR, nabywcom, których roczny obrót wynosi ponad 10 000 000 EUR;

[4] Dz. Urz. UE. L z 2019 r. Nr 111, str. 59.

c) dostawców, których roczny obrót wynosi ponad 10 000 000 EUR lecz nie przekracza 50 000 000 EUR, nabywcom, których roczny obrót wynosi ponad 50 000 000 EUR;
d) dostawcom, których roczny obrót wynosi ponad 50 000 000 EUR lecz nie przekracza 150 000 000 EUR, nabywcom, których roczny obrót wynosi ponad 150 000 000 EUR;
e) dostawców, których roczny obrót wynosi ponad 150 000 000 EUR lecz nie przekracza 350 000 000 EUR, nabywcom, których roczny obrót wynosi ponad 350 000 000 EUR.

(71) Obroty Spółki oraz dostawców przedstawiono w euro, na podstawie przeliczenia z polskich złotych według średniego kursu ogłaszanego przez NBP z 31 grudnia roku, którego dotyczy[5], zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021, poz. 275, dalej także: u.o.k.i.k.) w związku z art. 15 u.p.n.w.p.k.

(72) Obrót osiągnięty przez PolishAgri wskazuje, że w latach 2018-2019 zaliczała się ona do grupy nabywców, których roczny obrót wynosi ponad 2 milionów euro, zaś w latach 2020-2021 zaliczała się do grupy nabywców, których roczny obrót wynosi ponad 10 milionów euro. Wobec czego znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym wystąpi jeżeli roczny obrót dostawcy w ww. okresach nie przekroczy odpowiednio kwoty 2 milionów euro oraz 10 milionów euro. W tabeli poniżej zaprezentowano równowartość obrotu PolishAgri oraz dostawców w latach 2018-2021 wyrażoną w euro.

Tabela 3. Obroty osiągnięte w latach 2018-2021 r. przez PolishAgri sp. z o.o. oraz dostawców Spółki o których mowa w pkt 72 (wyrażone w euro).

Lp	Przedsiębiorca	NIP/PESEL	2018	2019	2020	2021
	PolishAgri Sp. z o.o.	5252652584	8 512 940,22	5 885 355,40		

[5] 4,3000 w dniu 31 grudnia 2018r. (http://rss.nbp.pl/kursy/TabRss.aspx?n=2018/a/18a252), 4,2585 w dniu 31 grudnia 2019r. (http://rss.nbp.pl/kursy/TabRss.aspx?n=2019/a/19a251), 4,6148 w dniu 31 grudnia 2020r. (https://rss.nbp.pl/kursy/TabRss.aspx?n=2020/a/20a255), 4,5994 w dniu 31 grudnia 2021 r. (https://www.nbp.pl/home.aspx?navid=archa&c=/ascx/tabarch.ascx&n=a254z211231).

Źródło: *Opracowanie własne UOKiK na podstawie danych pozyskanych z Ministerstwa Finansów - Krajowej Administracji Skarbowej.*

(73) Tabela prezentuje stosunek obrotu dostawców do obrotu PolishAgri osiągniętego w 2018 r., 2019 r., 2020 r. oraz 2021 r. wyrażony w euro według średniego kursu NBP z 31 grudnia danego roku. Jak wskazano powyżej obrót dostawcy, od którego Prezes UOKiK uznaje, że w niniejszej sprawie występuje znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym to taki, który w żadnym z lat 2018-2019 nie przekracza równowartości 2 milionów euro. Spośród dostawców Spółki w roku 2018 ww. kryterium spełniało 136 podmiotów, zaś w 2019 r. - 83 dostawców.

(74) Z kolei dla okresu 2020-2021 znaczna dysproporcja w potencjalne ekonomicznym – w ocenie Prezesa UOKiK – wystąpi jeżeli obrót dostawcy Spółki nie przekroczy równowartości 10 milionów euro. W roku 2020 kryterium to spełniało 107, zaś w roku 2021 133 dostawców.

(75) **W konsekwencji, Prezes UOKiK uznał, że w latach 2018 - 2019 występowała znaczna dysproporcja w potencjale ekonomicznym na korzyść PolishAgri w stosunku do odpowiednio 136 i 83 dostawców, zaś w latach 2020 - 2021 w stosunku do odpowiednio 107 oraz 133 dostawców, co oznacza, że Spółka posiadała w tym okresie przewagę kontraktową, o której mowa w art. 7 ust. 1 u.p.n.w.p.k., co najmniej względem wymienionych poniżej dostawców**:

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

–

(76) Podmioty wykazane w tabelach nr 2-3, których obrotów nie udało się ustalić w oparciu o dane pozyskane z Ministerstwa Finansów – to dostawcy Spółki, którzy nie złożyli zeznań podatkowych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w latach 2018-2021. Wobec powyższego, Prezes Urzędu przyjął domniemanie faktyczne, iż przedmiotowi dostawcy we wskazanych w ww. tabelach okresach współpracy ze Spółką, posiadali status rolnika

ryczałtowego. Zgodnie bowiem z art. 117 pkt 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2020 r. poz. 106 ze zm.; dalej ustawa o VAT), rolnik ryczałtowy w zakresie prowadzonej działalności rolniczej dostarczający produkty rolne jest zwolniony z obowiązku składania w urzędzie skarbowym deklaracji podatkowej, o której mowa w art. 99 ust. 1 ustawy o VAT. Należy także zważyć, iż do przychodów z działalności rolniczej - co do zasady - nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1128; dalej także jako: podatek dochodowy)[6], o czym stanowi art. 2 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy. Limity przychodów związane z działalnością rolniczą rolnika ryczałtowego[7] wskazują, iż wyżej wymienieni dostawcy we wskazanym w ww. tabelach okresie współpracy ze Spółką osiągnęli obrót wynoszący mniej niż 2 000 000 euro. W konsekwencji, Prezes Urzędu przyjął domniemanie faktyczne, iż potencjał ekonomiczny PolishAgri znacznie przewyższał potencjał ww. dostawców. W związku z powyższym Spółka posiadała przewagę kontraktową, o której mowa w art. 7 ust. 1 u.p.n.w.p.k., także względem poniżej wymienionych dostawców:

–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–

[6] Wyjątek stanowią przychody z tytułu działów specjalnych produkcji rolnej, określone w załączniku nr 2 do ustawy o podatku dochodowym.
[7] Stanowi o tym przepis z art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. ustawy o rachunkowości (Dz.U. z 2021 r. poz. 217) w zw. z art. 2 pkt 19 ustawy o VAT).

–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–
–

<u>Nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej przez PolishAgri</u>

(77) Artykuł 6 u.p.n.w.p.k. zakazuje nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej nabywcy względem dostawcy oraz dostawcy względem nabywcy. Wykorzystywanie przewagi kontraktowej jest nieuczciwe, jeżeli jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i zagraża istotnemu interesowi drugiej strony albo narusza taki interes (art. 7 ust. 2 u.p.n.w.p.k.).

Naruszenie dobrego obyczaju

(78) Pojęcie dobrych obyczajów jest klauzulą generalną, nieposiadającą definicji normatywnej. Jak wskazuje doktryna i orzecznictwo, klauzule generalne to przepisy prawne, w których nie są dokładnie sprecyzowane wszystkie elementy składające się na hipotezę czy

dyspozycję normy prawnej, a ocena konkretnego stanu faktycznego zostaje przerzucona na organ stosujący prawo[8]. Pojęcie dobrych obyczajów nie jest w prawie zdefiniowane, ale podobnie jak zasady współżycia społecznego, jest przedmiotem wielu orzeczeń sądowych oraz opracowań doktryny[9]. Wskazuje się w nich, że dobre obyczaje to uczciwe zasady postępowania i ustalone zwyczaje w ujęciu etyczno-moralnym, a na ich treść składają się elementy etyczne i socjologiczne kształtowane przez oceny moralne i społeczne stanowiące uzupełnienie porządku prawnego.

(79) Na gruncie u.p.n.w.p.k. pojęcie dobrego obyczaju nie zostało przez ustawodawcę zdefiniowane, w związku z czym określenie, czy badana praktyka nosi znamiona nieuczciwości wymaga ustalenia dobrego obyczaju w każdej konkretnej sprawie[10]. Ustawa o przewadze kontraktowej, podobnie jak ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, przyjmuje kryterium ekonomiczno-funkcjonalne „dobrych obyczajów". Oznacza to, że rozstrzygając spór na tym tle należy uwzględniać wszystkie okoliczności faktyczne konkretnego przypadku, przede wszystkim gospodarcze oraz prawne. Nie bez znaczenia jest ocena, jakie skutki przyniesie w przyszłości potraktowanie pewnego obyczaju, który znalazł odbicie w zachowaniu jednej strony (stron), jako zgodnego z dobrymi obyczajami albo z nimi sprzecznego, co w konsekwencji przyczyni się do jego upowszechnienia, bądź też odwrotnie, do jego zwalczania[11].

(80) Jak podkreśla się w orzecznictwie, dobre obyczaje to normy moralne i obyczajowe w stosunkach gospodarczych (tzw. uczciwość kupiecka), a więc reguły znajdujące się poza ramami systemu prawa. Wyrażają się pozaprawnymi normami postępowania, którymi powinni kierować się przedsiębiorcy. Ich treści nie da się określić wiążąco w sposób wyczerpujący, ponieważ kształtowane są przez ludzkie postawy uwarunkowane zarówno przyjmowanymi wartościami moralnymi, jak i celami ekonomicznymi i związanymi z tymi praktykami życia gospodarczego[12]. Przy takim założeniu sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące niewiedzę, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji i wywołania błędnego przekonania dostawcy. Chodzi więc o działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające „*in minus*" od standardów postępowania.

(81) Na gruncie niniejszej sprawy dobry obyczaj należy rozumieć jako przestrzeganie zasad uczciwego obrotu, w tym uwzględniania ryzyka rolniczego związanego z występowaniem okoliczności niezależnych, w szczególności o charakterze siły wyższej, jakie ponoszą producenci zbóż oraz rzepaku. Opisany wyżej mechanizm odpowiedzialności kontraktowej

---

[8] A. Wolter, *„Prawo cywilne. Zarys części ogólnej"*, wyd. VIII, Warszawa 1986, str. 83.

[9] Np. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 13 listopada 1991 r., sygn. akt I ACr 411/91, *„Wokanda"* 1992/4; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2003 r., sygn. akt II CKN 1097/00, Lex nr 78878; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2003 r., sygn. akt I CKN 473/01, Lex nr 80257; J. Szwaja [w:] *„Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Komentarz"*, Warszawa 2000, str. 122-133; R. Stefanicki, *„Dobre obyczaje w prawie polskim"*, *„Przegląd Prawa Handlowego"* nr 2002/5.

[10] A. Piszcz, Komentarz do art. 7 [w:] M. Namysłowska, A. Piszcz (red.), Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnym i spożywczymi. Komentarz. Warszawa 2017.

[11] Wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 27 marca 1996, sygn. Akt XVII Amr 5/96, Legalis nr 42608.

[12] Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 28 czerwca 2007, sygn. akt V ACa 371/07, LEX nr 519282.

może być szczególnie dotkliwy dla tych podmiotów, które obracają wyłącznie produktami pochodzącymi z własnej działalności rolniczej. Przyjęty model dobrego postępowania handlowego powinien zakładać ochronę właściwą dla stosunków zobowiązaniowych danego rodzaju – standardy takiej ochrony w przypadku umów zawieranych z producentami rolnymi wyznaczają przepisy właściwe dla umowy kontraktacji. Zwalniają one producentów rolnych z obowiązku świadczenia w zakresie w jakim niemożność zrealizowania przedmiotu umowy wynikała z okoliczności od nich niezależnych, z wyłączeniem obowiązku zwrotu pobranych zaliczek i kredytów bankowych, o czym stanowi art. 622 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.; dalej jako k.c.).

(82) W ocenie Prezesa UOKiK, z powyższego jednoznacznie wynika, że praktyki Spółki są sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Naruszenie istotnych interesów dostawców

(83) Drugą z przesłanek pozwalających na ustalenie, że przewaga kontraktowa jest wykorzystywana w sposób nieuczciwy jest zagrożenie albo naruszenie istotnego interesu drugiej strony. Praktyka przedsiębiorcy wykorzystująca ww. przewagę może zostać uznana za nieuczciwą w przypadku naruszenia istotnego interesu słabszej strony stosunku prawnego, a nawet jego zagrożenia, tj. przypadku kiedy naruszenie ostatecznie nie musi wystąpić[13], przy czym takie zagrożenie musi być realne[14].

(84) Istotnym interesem dostawców zbóż oraz rzepaku jest możliwość zwolnienia się z obowiązku świadczenia w przypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od obu stron umowy, w szczególności siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie wyżej wymienionych produktów w umówionej ilości lub jakości.

(85) Zobowiązywanie dostawców będących producentami rolnymi do:

- zakupu zbóż lub rzepaku,
- zapłaty kar umownych,
- pokrycia różnicy między wartością produktów nabytych zastępczo przez Spółkę a wartością niedostarczonych produktów rolnych, w wysokości przewyższającej uiszczoną przez dostawców karę umowną,

w przypadku zaistnienia okoliczności od nich niezależnych, w tym o charakterze siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie produktów w umówionej ilości lub jakości, **zagraża istotnemu interesowi dostawców**, ponieważ może zagrozić prowadzonej przez nich działalności gospodarczej.

(86) Straty poniesione w następstwie ww. zdarzeń, jak wykazała działalność komisji do spraw szacowania strat w rolnictwie spowodowanych niekorzystnymi warunkami pogodowymi, w niektórych przypadkach ujawnionych w toku niniejszego postępowania przekraczały nawet 58% średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym dostawcy.

[13] Por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 11 października 2005 r., sygn. akt I ACa 230/05, LEX nr 175164.
[14] Por. A. Piszcz, Komentarz do art. 7 [w:] M. Namysłowska, A. Piszcz (red.), Ustawa o przeciwdziałaniu…, op. cit.

Dowód: *Protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej spowodowanych wystąpieniem niekorzystnego zjawiska atmosferycznego dla producenta rolnego* [informacja chroniona] *dnia 28 września 2018 r. (k.167-171).*

(87) W konsekwencji, zobowiązywanie do wykonania umowy, zapłaty kar umownych, a także pokrycia kosztów związanych z dokonanym przez Spółkę zakupem zastępczym, pomimo wykazania strat poniesionych w następstwie wyżej opisanych okoliczności, narusza istotny interes dostawcy, ponieważ może zagrozić prowadzonej przez niego działalności gospodarczej, powodując dodatkowe koszty, które w wielu przypadkach – z uwagi na naturę siły wyższej – mogą być znaczące. Mając powyższe na względzie, w ocenie Prezesa UOKiK, ww. praktyki handlowe Przedsiębiorcy **naruszały istotne interesy gospodarcze dostawców**.

(88) Zgodnie z materiałem zgromadzonym w toku postępowania, w relacjach handlowych z dostawcami będącymi producentami rolnymi Spółka zobowiązywała ww. dostawców do zakupu zbóż lub rzepaku w przypadku zaistnienia okoliczności od nich niezależnych, w tym o charakterze siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie produktów w umówionej ilości lub jakości.

(89) Ponadto Spółka, w wypadku zaistnienia ww. okoliczności niezależnych oraz niewykonania umowy, obciążała dostawców karami umownymi lub kosztami związanymi z dokonanym przez Spółkę zakupem zastępczym, co przedstawiono w tabeli nr 1 na stronie 9.

(90) Umowy związane z działalnością wytwórczą w rolnictwie dotknięte są wysokim stopniem ryzyka niewywiązania się z ich postanowień na skutek przyczyn niezależnych od stron. Taką okolicznością jest w szczególności siła wyższa.

(91) Wprawdzie pojęcie siły wyższej nie jest pojęciem zdefiniowanym na gruncie k.c., jednak w doktrynie powszechnie przyjmuje się, iż stanowi ono zdarzenie obiektywne, zewnętrzne, którego skutkom niepodobna zapobiec ani ich przewidzieć[15]. Do tego rodzaju zdarzeń, w ocenie Prezesa UOKiK, można zaliczyć susze bądź inne niekorzystne zjawiska pogodowe powodujące utratę lub pogorszenie jakości plonu w gospodarstwie rolnym.

(92) Szerokim ujęciem siły wyższej posługuje się również prawodawca europejski. Do celów finansowania Wspólnej Polityki Rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej za „siłę wyższą" i „nadzwyczajne okoliczności" może zostać uznana w szczególności poważna klęska żywiołowa powodująca duże szkody w gospodarstwie rolnym, zniszczenie w wyniku wypadku budynków inwentarskich w gospodarstwie rolnym bądź choroba epizootyczna lub choroba roślin dotykająca, odpowiednio, cały inwentarz żywy lub uprawy należące do beneficjenta lub część tego inwentarza lub upraw[16].

(93) Przedsiębiorca odmawiał uznania wystąpienia siły wyższej, w tym i skutków jakie umowa z nią wiązała na mocy pkt 21 Umowy Sprzedaży, pomimo, iż straty poniesione w następstwie ww. zdarzeń pogodowych dostawcy potrafili wykazać m.in. protokołami

[15] Wyrok SN z 16.01.02 r., (IV CKN 629/00, Legalis).

[16] Wyżej wymienione oraz inne przesłanki siły wyższej nieenumeratywnie wymienia art. 2 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 (Dz.Urz.UE.L Nr 347, str. 549).

właściwych komisji do spraw szacowania strat w rolnictwie spowodowanych niekorzystnymi warunkami pogodowymi. W niektórych przypadkach przekraczały one 58% średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym dostawcy. Niezależnie od powyższego, Przedsiębiorca wymaga w ww. okolicznościach – zgodnie z przepisami Umowy Sprzedaży - zakupienia brakującego towaru od podmiotów trzecich i pokrycia ewentualnych dodatkowych kosztów z tym związanych. Wobec niedopełnienia tego obowiązku przez dostawców, Spółka dochodzi od nich zapłacenia kar umownych lub pokrycia kosztów związanych z dokonanym przez PolishAgri zakupem zastępczym.

(94) Działalność rolnicza jest szczególnie narażona na działanie sił przyrody - zarówno warunki klimatyczne, działanie żywiołów (np. susza, nadmierne opady), jak i występowanie kataklizmów takich jak powodzie – mogą powodować straty w plonach, których nie można przewidzieć, ani im zapobiec. Aby uwzględnić ryzyko działalności rolniczej oraz przeciwdziałać nieuczciwym praktykom handlowym prawodawca europejski sformułował standard stosunków umownych w zakresie dostawy produktów rolnych określonych sektorów, który jest uregulowany w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającym rozporządzenie Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007.

(95) Zgodnie z art. 168 ust. 4 lit. c) ww. aktu prawnego, umowa lub oferta umowy, której przedmiotem jest dostarczanie produktów rolnych należących m.in. do sektora zbożowego, zawiera w szczególności przepisy mające zastosowanie w przypadku zaistnienia siły wyższej[17].

(96) Mając na względzie uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych oraz niektórych innych ustaw z dnia 19 marca 2015 r.[18] oraz brzmienie preambuły ww. rozporządzenia[19] należy uznać, iż intencją prawodawcy na gruncie przywołanego wyżej przepisu było zapewnienie ochrony uzasadnionych praw producentów rolnych, poprawa ekonomicznych uwarunkowań produkcji rolnej oraz ograniczenie nieuczciwych praktyk handlowych.

(97) Stosowane przez Spółkę postanowienia wzorca umownego Umowy Sprzedaży, które zobowiązują producentów rolnych do zakupu brakującego towaru od podmiotów trzecich, w sytuacji zaistnienia okoliczności niezależnych od Sprzedającego, powodują, iż umowa kształtuje odpowiedzialność producentów rolnych za okoliczności od nich niezależne w sposób odbiegający od ww. standardów stosunków umownych w zakresie dostawy produktów rolnych z przedmiotowych sektorów.

(98) Wyżej opisana praktyka Przedsiębiorcy nie uwzględnia ryzyka działalności rolniczej także w tym wymiarze, iż oczekiwany przez Spółkę zakup brakujących towarów od podmiotów trzecich w zakresie w jakim następuje na skutek okoliczności niezależnych od dostawcy –

[17] Wymogi te zostały wdrożone do krajowego porządku prawnego na mocy art. 38q ustawy z dnia 10 lipca 2015 o zmianie ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1419); dalej jako: nowelizacja o.n.r.r.
[18] Vide: s. 68 i n. uzasadnienia do nowelizacji o.n.r.r.; pobrane z: http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/4FDB51F004877258C1257E6900475AA7/%24File/3524.pdf (dostęp: 27.07.2022).
[19] Vide: pkt 10 oraz 69; pobrane z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32013R1308. (dostęp: 27.07.2022).

może wiązać się z nieuzasadnioną koniecznością zmiany modelu prowadzenia działalności gospodarczej, co może odnieść niekorzystne dla dostawców skutki na gruncie prawa podatkowego jak i prawa ubezpieczeń społecznych. Dostawcy PolishAgri to w przeważającej mierze producenci rolni, nie zaś podmioty zajmujące się działalnością w zakresie handlu. Ci spośród dostawców Spółki, którzy mają status rolnika ryczałtowego korzystają ze zwolnienia od podatku VAT na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy o VAT. Zgodnie z wyżej przywołanym przepisem, zwalnia się od podatku dostawę produktów rolnych pochodzących z własnej działalności rolniczej, dokonywaną przez rolnika ryczałtowego oraz świadczenie usług rolniczych przez rolnika ryczałtowego. Zatem w zakresie w jakim ww. dostawcy mieliby dokonywać – zgodnie z żądaniami Spółki - zakupów produktów rolno-spożywczych niepochodzących z własnej działalności rolniczej celem odsprzedaży, nie będzie możliwe skorzystanie z przedmiotowego zwolnienia. Działalność taka może być także obarczona dodatkowymi obowiązkami związanymi z rozliczeniem podatku VAT według zasad ogólnych (rejestracji jako czynny podatnik VAT, prowadzenia rejestrów, składania deklaracji VAT, wystawiania faktur).

(99) Na gruncie rozpatrywanej sprawy należy także uwzględnić obowiązki z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, które wiążą się z podjęciem przez rolnika pozarolniczej działalności gospodarczej. Nabywanie przez ww. podmioty dodatkowych produktów rolno-spożywczych celem ich odsprzedaży Spółce może wiązać się z negatywnymi konsekwencjami także w tej sferze.

(100) W myśl art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2021 r. poz. 266; dalej jako: u.s.r.), rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie następujące warunki:

1) złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności;

2) jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym;

3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym;

4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;

5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty 2528 zł[20].

(101) Jak wynika z wyżej przywołanego przepisu, prawo ubezpieczeń społecznych nakłada na rolników podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą dodatkowe obowiązki sprawozdawcze i ograniczenia[21], których ewentualne niedopełnienie wiązać się będzie z ustaniem ubezpieczenia w ramach systemu KRUS[22], a w konsekwencji objęciem mniej korzystnym - powszechnym systemem ubezpieczeń społecznych.

(102) W ocenie Prezesa UOKIK, Przedsiębiorca ma obowiązek uwzględniania okoliczności niezależnych od producentów rolnych, w tym o charakterze siły wyższej, również z tego względu, że standardem określającym odpowiedzialność kontraktową producentów rolnych jest umowa kontraktacji. Przepis z art. 622 k.c. określa zasady odpowiedzialności producentów rolnych, zwalniając ich z obowiązku świadczenia w zakresie, w jakim niemożność zrealizowania przedmiotu umowy kontraktacji wynikała z okoliczności od nich niezależnych, z wyłączeniem obowiązku zwrotu pobranych zaliczek i kredytów bankowych.

(103) Spółka zawierając z producentami rolnymi umowy, określone jako Umowa Sprzedaży, w sytuacji, gdy okoliczności i treść samej umowy wskazują na cechy umowy kontraktacji, niejako narzuca reżim prawny właściwy dla umów sprzedaży, co umożliwia rozszerzenie odpowiedzialności kontraktowej oraz wskazane wyżej dochodzenie kar umownych wraz z kosztami związanymi z dokonanym przez Spółkę zakupem zastępczym. Ustalenie charakteru umowy zależy jednak nie od jej nazwy, ale od rzeczywistej treści oraz celu i zgodnego zamiaru stron[23].

(104) Zgodnie z art. 613 § 1 k.c., przez umowę kontraktacji producent rolny zobowiązuje się wytworzyć i dostarczyć kontraktującemu oznaczoną ilość produktów rolnych określonego rodzaju, a kontraktujący zobowiązuje się te produkty odebrać w terminie umówionym, zapłacić umówioną cenę oraz spełnić określone świadczenie dodatkowe, jeżeli umowa lub przepisy szczególne przewidują obowiązek spełnienia takiego świadczenia.

(105) Analiza zebranego materiału dowodowego wskazuje, iż producenci rolni zobowiązywali się do dostarczenia określonej ilości i jakości produktów rolnych, nabywca zaś zobowiązywał się do ich odbioru i zapłaty ustalonej ceny.

(106) Zgodnie z brzmieniem postanowień wzorca umownego w tytule „Towar i parametry", przedmiotem umowy określanej jako Umowa Sprzedaży była m.in.: „Pszenica Konsumpcyjna luzem ze zbiorów 2018, wolna od ziaren modyfikowanych genetycznie, pochodzenie EU (Polska). Towar certyfikowany zgodnie z . Towar jakości handlowej o swoistym zapachu i kolorze, bez substancji szkodliwych i wolny od szkodników, bez trujących substancji chemicznych".

[20] Aktualną kwotę podatku (roczną kwotę graniczną) ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym „Monitor Polski", minister właściwy do spraw rozwoju wsi, na podstawie art. 5a ust. 9 u.s.r.

[21] W tym zwłaszcza tzw. roczna kwota graniczna należnego podatku dochodowego (art. 5a ust. 1 pkt 5 u.s.r.).

[22] Stanowią o tym art. 5a ust. 3-6 u.s.r.

[23] Por.: Wyrok SN z 25.11.2010 r., (I CSK 703/09, Legalis).

(107) *Do differentia specifica* umowy kontraktacji, odróżniającej ją od podobnych umów - takich jak umowa sprzedaży, dostawy czy o dzieło, należy samodzielne wytworzenie produktów rolnych w gospodarstwie rolnym. Także i tę cechę stosowany przez Spółkę wzorzec umowny wykazuje, co wynika z brzmienia pkt 13 regulującego skutki wystąpienia okoliczności niezależnych od Sprzedającego, które powodują „utratę lub zmniejszenie plonu". Tego rodzaju sformułowanie zakłada własny proces produkcyjny producenta rolnego właściwy dla umowy kontraktacji. Podobnie postrzegać należy postanowienia wzorca umownego w tytule „Warunki odbioru i płatności" regulującym obowiązek wystawienia faktury RR na rzecz rolnika ryczałtowego. Definicja legalna rolnika ryczałtowego w art. 2 pkt 19 ustawy o VAT zakłada dokonywanie dostawy produktów rolnych pochodzących z własnej działalności rolniczej. Mając na uwadze, iż przedmiotem umów zawieranych przez Spółkę były różnego rodzaju zboża oraz rzepak pochodzące ze zbiorów w określonym roku (np. 2018) r., a dostawcy (producenci rolni) zgodnie z praktyką agrotechniczną byli w dacie zawarcia umowy w trakcie procesu produkcyjnego bądź bezpośrednio przed nim, nie sposób przyjąć, iż dostawcy ci w wykonaniu przedmiotowej umowy mieliby dostarczać zboże oraz rzepak pochodzące od innego producenta[24]. W końcu, sposób określenia ilości nabywanych produktów rolnych w zawieranych przez Spółkę umowach wskazuje na własny proces produkcyjny rolników. Umowy te dopuszczają bowiem odchylenie wagi towaru rzędu +/- % w opcji Kupującego. Wartość tego rzędu przy znaczących ilościach produktów rolnych jaką nabywa Spółka – a jest to nawet 100 ton w odniesieniu do pojedynczego dostawcy w danym roku gospodarczym, daje niebagatelną ilość ton zboża. Gdyby strony umówiły się na sprzedaż 100 ton zboża - niezależnie od źródła jego pochodzenia, to zbędnym byłoby zamieszczanie w umowie zapisu +/- %, bo 100 ton zboża daje się dokładnie zważyć i nie ma potrzeby do odwoływania się do dopuszczalnych odchyleń wagi. Z kolei taki zapis jest logiczny w przypadku umów kontraktacji, gdyż oznacza, że nabywca zakontraktował 100 ton zboża wyprodukowanego na polu producenta rolnego, przy czym w związku z procesem produkcji i niemożnością ścisłego określenia wagi zboża, które jeszcze nie zostało zebrane, dopuszczono odchylenie wielkości dostawy ton mniej lub więcej[25].

(108) Dobre obyczaje w łańcuchu dostaw żywności wymagają uwzględnienia ryzyka rolniczego, jakie ponoszą producenci zbóż oraz rzepaku. Opisany wyżej mechanizm odpowiedzialności kontraktowej może być szczególnie dotkliwy dla tych podmiotów, które obracają wyłącznie produktami pochodzącymi z własnej działalności rolniczej. Przyjęty model dobrego postępowania handlowego powinien zakładać ochronę właściwą dla stosunków zobowiązaniowych danego rodzaju – standardy takiej ochrony w przypadku umów zawieranych z producentami rolnymi wyznaczają przepisy właściwe dla umowy kontraktacji. Zwalniają one producentów rolnych z obowiązku świadczenia w zakresie w jakim niemożność zrealizowania przedmiotu umowy wynikała z okoliczności od nich niezależnych, z wyłączeniem obowiązku zwrotu pobranych zaliczek i kredytów bankowych (art. 622 k.c.).

[24] Por.: Wyrok SA w Łodzi z 28.05.15 r. (I ACa 1747/14, Legalis).
[25] Por.: Wyrok SO w Gdańsku z 7.07.10 r. (III Ca 352/2010); pobrane z: https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/orzeczenia-sadow/iii-ca-352-10-wyrok-sadu-okregowego-w-gdansku-521807877 (dostęp: 27.07.2022).

(109) Zobowiązywanie do wykonania umowy, zapłaty kar umownych, a także pokrycia kosztów związanych z dokonanym przez Spółkę zakupem zastępczym, w wyżej opisanych sytuacjach godzi w interesy gospodarcze dostawców Spółki.

(110) W niektórych przypadkach, Spółka dochodziła kar umownych w odniesieniu do dostawców, którzy wskutek okoliczności niezależnych ponieśli straty plonu wynoszące w danym roku 85% upraw roślin będących przedmiotem umowy.

Dowód: *Protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej spowodowanych wystąpieniem niekorzystnego zjawiska atmosferycznego dla producenta rolnego* [informacja chroniona] *z dnia 28 września 2018 r.* (k. 167-171).

(111) Ze zgromadzonych w toku postępowania materiałów wynika, iż opisana w sentencji praktyka jest powszechnie stosowana w relacjach handlowych PolishAgri z dostawcami będącymi producentami rolnymi. Spółka zawiera bowiem umowy z kontrahentami na podstawie wzorca umownego. Powyższe potwierdza także czas trwania przedmiotowej praktyki. Naruszenia te występowały co najmniej w okresie 2018-2021 r.

(112) Mając powyższe na uwadze, Prezes UOKiK uznał, iż PolishAgri stosuje praktyki polegające na zobowiązywaniu dostawców będących producentami rolnymi do:

- zakupu zbóż lub rzepaku,
- zapłaty kar umownych,
- pokrycia różnicy między wartością produktów nabytych zastępczo przez Spółkę a wartością niedostarczonych produktów rolnych, w wysokości przewyższającej uiszczoną przez dostawców karę umowną,,

w przypadku zaistnienia okoliczności od nich niezależnych, w tym o charakterze siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie produktów w umówionej ilości lub jakości, co stanowi nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej, o którym mowa w art. 6 w zw. z art. 7 ust. 2 u.p.n.w.p.k.

(113) W toku postępowania PolishAgri nie przedłożyła dowodów na zaniechanie stosowania zarzucanej praktyki.

(114) **W tym stanie rzeczy należało orzec, jak w pkt I sentencji decyzji.**

II. Kara pieniężna za stosowanie praktyki nieuczciwie wykorzystującej przewagę kontraktową opisanej w sentencji decyzji.

(115) W pkt II sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK nałożył na **PolishAgri** karę pieniężną na podstawie art. 33 ust. 1 u.p.n.w.p.k. Zgodnie z tym przepisem kara pieniężna może być nałożona przez Prezesa UOKiK w wysokości nie większej niż 3% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli nabywca, choćby nieumyślnie, dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 6 ustawy. Obrót Spółki za 2021 r. wyniósł zł.

(116) Z przepisu art. 33 ust. 1 u.p.n.w.p.k. wynika, że kara pieniężna za naruszenie zakazu określonego w art. 6 u.p.n.w.p.k. ma charakter fakultatywny. O tym, czy w konkretnej

sprawie zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje, w ramach uznania administracyjnego, Prezes UOKiK.

(117) Stanowisko doktryny również potwierdza swobodę działania Prezesa UOKiK w tym zakresie. Jak stwierdza Anna Piszcz, *na przedsiębiorcę, który naruszył zakaz z art. 6* u.p.n.w.p.k., *Prezes UOKiK może w granicach swobodnego uznania nałożyć karę pieniężną albo odstąpić od jej nałożenia. Prezes UOKiK, wydając decyzję o nałożeniu kary pieniężnej, powinien kierować się zasadami równości i proporcjonalności oraz kryteriami określonymi w art. 37*[26]*. Prezes UOKiK ma możliwość oceny, czy ze względu na okoliczności naruszenia, w szczególności okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia (zob. art. 37 ust. 1 pkt 1), potrzebne jest nałożenie kary pieniężnej na przedsiębiorcę, czy wymaga tego zagrożenie interesu publicznego wynikające z naruszenia zakazu. W orzecznictwie dotyczącym prawa ochrony konkurencji wskazano jednak, że odstąpienie od nałożenia kary może mieć miejsce* ***jedynie w wyjątkowych przypadkach****, gdy nawet wymierzenie kary w wysokości symbolicznej stanowiłoby dla przedsiębiorcy znaczącą dolegliwość, pozostającą w rażącej sprzeczności ze stopniem winy przedsiębiorcy oraz szkodliwością stwierdzonej praktyki dla interesów konsumentów (por. wyr. SA w Warszawie z 17.3.2015r., VI ACa 539/14, Legalis; wyr. SA z 26.4.2013r., VI ACa 1539/12, Legalis)*[27]. Takie stanowisko należy również zająć w sprawach dotyczących nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej.

(118) W ocenie Prezesa UOKiK, nałożenie kary pieniężnej w okolicznościach niniejszej sprawy jest w pełni uzasadnione. Prezes UOKiK przeanalizował, trwające w latach 2018-2021, praktyki polegającej na zobowiązywaniu dostawców będących producentami rolnymi do:

- zakupu zbóż lub rzepaku,

- zapłaty kar umownych,

- pokrycia różnicy między wartością produktów nabytych zastępczo przez Spółkę a wartością niedostarczonych produktów rolnych, w wysokości przewyższającej uiszczoną przez dostawców karę umowną,

w przypadku zaistnienia okoliczności od nich niezależnych, w tym o charakterze siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie produktów w umówionej ilości lub jakości. Praktyka ta godzi w interesy gospodarcze dostawców będących producentami rolnymi, którzy współpracują ze Spółką.

(119) Wskazać w tym miejscu należy, iż na przedsiębiorcach prowadzących działalność gospodarczą, o takim potencjale rynkowym jak PolishAgri spoczywa szczególna odpowiedzialność za dbałość o współpracę z dostawcami, a także oferowanie im uczciwych i przejrzystych jej warunków, a także nieobciążanie ich nadmiernym ryzykiem związanym z realizacją przedmiotowej umowy.

(120) W ocenie Prezesa Urzędu, nałożenie kary pieniężnej służyć będzie jako środek odstraszający Spółkę od stosowania podobnych działań w przyszłości (prewencja

[26] Piszcz [w:] M. Namysłowska (red.) *Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Komentarz,* Legalis online 2017, [tak *K. Kohutek*, Komentarz do ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej, kom. do art. 33, pkt 1; por. co do art. 106 ust. 1 OchrKonkurU *C. Banasiński, E. Piontek* (red.), Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, s. 954–955].
[27] Ibidem.

indywidualna). Kara pieniężna spełni również funkcję represyjną, to znaczy stanowić będzie dolegliwość dla strony niniejszego postępowania uzasadnioną stwierdzeniem wykorzystywania przewagi kontraktowej wobec swoich dostawców.

(121) Rozstrzygnięcie o karze ma również być sygnałem dla innych profesjonalnych uczestników rynku skupu zbóż oraz rzepaku, że tego typu działania nie mogą być podejmowane - pod rygorem sankcji finansowej (prewencja ogólna).

(122) W ocenie Prezesa UOKiK, zasadnym jest w niniejszej sprawie wymierzenie kary pieniężnej z uwagi na cele prewencji indywidualnej i ogólnej, jak również cel represyjny.

Umyślność

(123) Zgodnie z art. 33 ust. 1 u.p.n.w.p.k. kara pieniężna może być nałożona w przypadku, gdy do naruszenia przepisów ustawy doszło **choćby nieumyślnie**. W każdej sprawie należy ustalić, czy przedsiębiorca działał umyślnie, czy też nieumyślnie, gdyż ma to wpływ na wymiar kary. Zgodnie z art. 37 ust. 4 u.p.n.w.p.k. jedną z okoliczności branych pod uwagę przy ustalaniu wysokości nakładanej kary pieniężnej jest umyślność naruszenia.

(124) W niniejszej sprawie Prezes UOKiK uznał, iż **PolishAgri** działał umyślnie.

(125) Czyn popełniony jest umyślnie, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, to jest chce go popełnić (zamiar bezpośredni) albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi (zamiar ewentualny). Pojęcie umyślności jest zatem definiowane szeroko – jako obejmujące umyślność w formie zarówno zamiaru bezpośredniego, jak i ewentualnego. Dokonując oceny zaistnienia w niniejszej sprawie ww. przesłanki, Prezes UOKiK wziął pod uwagę, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, element subiektywny w postaci umyślności lub nieumyślności naruszenia przepisów ustawy wyraża się w tym, że *„przedsiębiorca miał świadomość, że swoim zachowaniem narusza zakaz praktyk ograniczających konkurencję”* lub gdy *„jako profesjonalny uczestnik obrotu mógł (powinien był) taką świadomość mieć”*[28]. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego należy również uznać, że przedsiębiorcy będący profesjonalnymi uczestnikami obrotu rynkowego mają możliwość prawidłowego określenia ryzyka prawnego przy podejmowaniu określonych decyzji biznesowych[29]. Istotne znaczenie ma także stanowisko Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który przyjął, że nie jest możliwe, aby przedsiębiorca o znacznej renomie i długim okresie funkcjonowania na rynku nie zdawał sobie sprawy ze swoich czynności[30]. Przywołane orzeczenia były co prawda wydane na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, lecz z uwagi na duże podobieństwo tej ustawy do u.p.n.w.p.k., ich odpowiednie przywołanie w niniejszej sprawie jest w pełni uzasadnione.

(126) Mając na uwadze całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowym postępowaniu, należy stwierdzić, iż PolishAgri, jako profesjonalny uczestnik obrotu gospodarczego, powinien mieć świadomość, że jego działania wiążą się z ryzykiem naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej. Spółka jest podmiotem prowadzącym działalność w zakresie handlu zbożem

[28] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2011r., sygn. akt III SK 45/10, Legalis nr 432334.
[29] Ibidem.
[30] Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 11 kwietnia 2011r., sygn. XVII AmA 62/08, Legalis nr 2128895.

na szeroką skalę. Spółka działa na terenie całego kraju i posiada możliwość korzystania z pomocy profesjonalnych pełnomocników.

(127) Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, PolishAgri w zakresie praktyki wskazanej w sentencji decyzji działa z zamiarem wyłączenia możliwości zwolnienia się współpracujących z nią dostawców z obowiązku świadczenia w wypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od obu stron umowy, w szczególności siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie produktów rolno-spożywczych w umówionej ilości lub jakości.

(128) Spółka działa w sposób systemowy w oparciu o opracowane przez siebie wzorce umowne określone jako Umowa Sprzedaży, których przedmiotem były różnego rodzaju zboża oraz rzepak. Również w przypadkach, kiedy rolnicy zgłaszali wystąpienie siły wyższej, nie uznawała tych przypadków, mimo jednoznacznego postanowienia umownego uprawniającego dostawcę do zwolnienia się z obowiązku świadczenia.

(129) Obowiązek ukształtowania stosunku umownego w sposób umożliwiający zwolnienie się dostawców – producentów rolnych z obowiązku świadczenia w przypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od stron umowy, w szczególności o charakterze siły wyższej, wynika z jasno sformułowanych przepisów prawa. Trudno więc przyjąć, iż przedsiębiorca, który kształtuje treść wzorca umownego stosowanego w relacjach handlowych z dostawcami w sposób wyłączający faktyczną możliwość zwolnienia się tych dostawców z obowiązku świadczenia w ww. okolicznościach, nie ma świadomości naganności swojego postępowania. Podobnie należy ocenić drugi element praktyki PolishAgri, a mianowicie niestosowanie się do jasno określonych postanowień umownych dotyczących siły wyższej. W pierwszym przypadku (okoliczności niezależne) interes dostawców w ogóle nie był w umowie zabezpieczony, w drugim zaś (niewypełnianie postanowień dot. siły wyższej) gwarancje dla dostawcy były fikcyjne. W ocenie Prezesa UOKiK, należy traktować to jako wyraz jednej praktyki, której PolishAgri dopuszcza się umyślnie, w celu ograniczenia dostawcom możliwości zwolnienia się z obowiązku świadczenia, mimo okoliczności uzasadniających skorzystanie z tego prawa.

(130) Opisaną praktykę Spółka stosowała co najmniej od 2018 r. Była ona kontynuowana w latach 2019, 2020 oraz 2021. Jej przejawem było również obciążanie dostawców będących producentami rolnymi karami umownymi lub kosztami zakupu zastępczego pomimo, iż straty poniesione w następstwie okoliczności niezależnych dostawcy potrafili wykazać m.in. protokołami właściwych komisji do spraw szacowania strat w rolnictwie spowodowanych niekorzystnymi warunkami pogodowymi. W ramach analiz prowadzonych w toku przedmiotowego postępowania Prezes UOKiK stwierdził 3 takie przypadki.

(131) Powyższe okoliczności wskazują, że zachowania PolishAgri, wskazane w sentencji decyzji, stanowiły działania **umyślne**, co oznacza, iż w świetle art. 33 ust. 1 u.p.n.w.p.k. Prezes UOKiK mógł nałożyć kary pieniężne za stosowanie tych praktyk.

Zasady kalkulacji kary

(132) Ustalenie wysokości kary pieniężnej ma charakter wieloetapowy. Ustalając wysokość nakładanej kary pieniężnej należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy, przy czym stopień naruszenia Prezes Urzędu ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia, działalności nabywcy, która stanowiła przedmiot naruszenia oraz specyfiki rynku (art. 37 ust. 1 pkt 1 u.p.n.w.p.k.). Na tej podstawie ustalona zostaje kwota bazowa kary. W dalszej kolejności należy rozważyć –

stosownie do art. 37 ust. 2 - czy w sprawie występują okoliczności obciążające i łagodzące oraz jaki powinny mieć wpływ na wysokość kary.

(133) Zgodnie z art. 33 ust. 2 pkt 3 u.p.n.w.p.k. obrót, o którym mowa w art. 33 ust. 1 u.p.n.w.p.k., oblicza się jako sumę udokumentowanych przychodów uzyskanych w roku obrotowym, w szczególności ze sprzedaży produktów, towarów lub materiałów, przychodów finansowych oraz przychodów z działalności realizowanej na podstawie statutu lub innego dokumentu określającego zakres działalności dostawcy albo nabywcy, o którym mowa w ust. 1, a także wartości uzyskanych przez tego dostawcę albo nabywcę dotacji przedmiotowych - w przypadku braku dokumentów, o których mowa w pkt 1 i 2.

(134) W niniejszym postępowaniu podstawę obliczenia wysokości kary, o której mowa w art. 33 ust. 1 u.p.n.w.p.k., stanowi potwierdzony miesięcznymi deklaracjami VAT obrót Spółki osiągnięty w 2021 r., który wyniósł zł. Maksymalny wymiar kary, jaką można nałożyć na Przedsiębiorcę wynosi zatem zł, tj. 3% całkowitego obrotu osiągniętego przez PolishAgri w roku obrotowym 2021.

Okres trwania naruszeń

(135) Jeśli chodzi o czas trwania stwierdzonych naruszeń, podkreślenia wymaga, iż Prezes UOKiK przebadał zasady współpracy PolishAgri z dostawcami w latach 2018 - 2021.

(136) W odniesieniu do praktyki stwierdzonej w sentencji decyzji wskazać należy, iż obowiązujący w tym czasie wzorzec umowny Umowy Sprzedaży zawierał postanowienia, które w wypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od dostawcy zobowiązywały dostawcę do zakupienia brakującego towaru od podmiotów trzecich i pokrycia ewentualnych dodatkowych kosztów z tym związanych.

(137) Stwierdzona praktyka miała wobec powyższego **charakter długotrwały.** Spółka do dnia wydania decyzji nie przedłożyła dowodów na zaprzestanie przedmiotowej praktyki.

Stopień (z uwzględnieniem natury naruszenia, działalności Przedsiębiorcy będącej przedmiotem naruszenia i specyfiki rynku) oraz skutki rynkowe naruszenia

(138) Przy ustaleniu kwoty bazowej kary Prezes UOKiK rozważył również stopień naruszenia.

(139) W pierwszym rzędzie wziąć pod uwagę trzeba naturę naruszenia, a zatem *„poddać ocenie wagę naruszenia, ustalić, jak poważnym naruszeniem jest ono ze swej natury”*[31]. To zagadnienie nieodłącznie wiąże się z *oceną okoliczności dotyczących działalności nabywcy, która stanowiła przedmiot naruszenia.* Z tego względu poniżej łącznie odniesiono się do tych dwóch kwestii.

(140) Jeśli chodzi o **naturę naruszenia**, to należy wskazać, iż **PolishAgri** naruszała w oczywisty sposób standardy stosunków umownych w zakresie dostawy produktów rolno-spożywczych.

(141) Obowiązek ukształtowania stosunku umownego w sposób umożliwiający zwolnienie się dostawców-producentów rolnych z obowiązku świadczenia w przypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od stron umowy wynika z jasno sformułowanych przepisów prawa.

[31] A. Piszcz, [w:] M. Namysłowska (red.) *Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. Komentarz,* Legalis online 2017.

(142) W odniesieniu do specyfiki rynku należy stwierdzić, iż umowy związane z działalnością wytwórczą w rolnictwie dotknięte są wysokim stopniem ryzyka niewywiązania się z jej postanowień na skutek przyczyn niezależnych od stron. Zarówno warunki klimatyczne, działanie żywiołów (np. susza, nadmierne opady), jak i występowanie kataklizmów takich jak powodzie – mogą powodować straty w plonach, których nie można przewidzieć, ani im zapobiec.

(143) Szczególnie naganne są więc stwierdzone w toku postępowania przypadki domagania się kar umownych, a także pokrycia kosztów związanych z dokonanym przez Spółkę zakupem zastępczym od dostawców, którzy potrafili wykazać szkody poniesione w wyniku wystąpienia okoliczności niezależnych dokumentami urzędowymi.

(144) UOKiK ocenił stopień naruszenia przepisów ustawy o przewadze kontraktowej jako poważny.

Skutki naruszenia przepisów ustawy

(145) Praktyka Spółki polegająca na zobowiązywaniu dostawców będących producentami rolnymi do:

- zakupu zbóż lub rzepaku,

- zapłaty kar umownych,

- pokrycia różnicy między wartością produktów nabytych zastępczo przez Spółkę a wartością niedostarczonych produktów rolnych, w wysokości przewyższającej uiszczoną przez dostawców karę umowną, w przypadku zaistnienia okoliczności od nich niezależnych, w tym o charakterze siły wyższej, uniemożliwiających dostarczenie produktów w umówionej ilości lub jakości, skutkowała powstaniem stanu niepewności co do warunków, na jakich ostatecznie rozliczone zostaną dostawy nie w pełni zrealizowane przez dostawców. Przepisy stosowanego przez Spółkę wzorca umownego w pkt 21 przewidywały bowiem, iż: „Strony nie są odpowiedzialne za naruszenie obowiązków wynikających z umowy w przypadku gdy wyłączną przyczyną naruszenia jest działanie siły wyższej". Siłę wyższą - w myśl przepisów ww. wzorca – stanowią m.in. okoliczności niezależne od stron umowy, których dana strona nie mogła przewidzieć ani im zapobiec. Spółka nie uznawała jednak faktu wystąpienia siły wyższej w odniesieniu do zgłaszanych przez dostawców niekorzystnych zjawisk atmosferycznych powodujących udokumentowane szkody w ich gospodarstwach rolnych. Inne zaś okoliczności niezależne, w myśl postanowień Umowy, nie powodowały zwolnienia dostawcy z obowiązku świadczenia. Jednocześnie, pkt 13 wzorca umownego stosowanego przez Spółkę przewiduje zobowiązanie dostawcy do zakupienia brakującego towaru od podmiotów trzecich i pokrycia ewentualnych dodatkowych kosztów z tym związanych w wypadku gdy nastąpią okoliczności niezależne od Sprzedającego, które uniemożliwią dostarczenie przedmiotu umowy w umówionej ilości lub jakości.

(146) Skutki naruszenia przepisów ustawy o przewadze kontraktowej przez Spółkę mają także charakter finansowy w odniesieniu do przypadków, w których PolishAgri dochodziła kar umownych lub kosztów zakupu zastępczego w sytuacji wystąpienia opisanych w sentencji okoliczności.

(147) Łączna wysokość ww. kar umownych oraz kosztów zakupu zastępczego – w badanym okresie 2018-2021 - wyniosła zł. Wszystkie ustalone w niniejszym postępowaniu przypadki dotyczyły umów sprzedaży produktów rolno-spożywczych, których termin realizacji przypadał w 2018 r. W pozostałym okresie badanym w niniejszym postępowaniu dostawcy produktów rolno-spożywczych będący producentami rolnymi nie sygnalizowali

problemów związanych z wykonaniem umowy w związku z wystąpieniem udokumentowanych okoliczności niezależnych od stron umowy, w szczególności o charakterze siły wyższej.

(148) Stosowany przez Spółkę mechanizm odpowiedzialności kontraktowej prowadzi do pogorszenia sytuacji gospodarczej dostawców Spółki, wobec których ww. regulacje są wykonywane.

(149) Powyższe prowadzi do wniosku, iż praktyka Spółki doprowadziła do **umiarkowanie poważnych skutków rynkowych**. Przede wszystkim, stosowanie postanowień umownych zabezpieczających jedynie interes PolishAgri w przypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od dostawców stwarza zagrożenie dla ich interesów gospodarczych. Potwierdzeniem egzekwowania wyżej opisanych postanowień są przypadki rzeczywistego nieuwzględnienia wyjaśnień dostawców przez Spółkę i domaganie się pełnego wykonania umowy oraz kar umownych, mimo wystąpienia przypadków okoliczności niezależnych od obu stron umowy.

Wyliczenie kwoty bazowej kary

(150) Mając na uwadze długotrwałość stosowania praktyki, poważny stopień naruszenia przepisów ustawy oraz umiarkowane skutki rynkowe praktyki, Prezes UOKiK ustalił, iż bez uwzględnienia okoliczności łagodzących ani okoliczności obciążających, kara (kwota bazowa) powinna wynosić obrotu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2021 r., co stanowi kwotę w wysokości ZŁ.

Okoliczności łagodzące i obciążające mające wpływ na wymiar kary

(151) Przy ustalaniu wysokości nakładanej kary pieniężnej, Prezes UOKiK jest zobowiązany brać pod uwagę okoliczności łagodzące lub obciążające. Zgodnie z art. 37 ust. 3 u.p.n.w.p.k., okolicznościami łagodzącymi w przypadku naruszenia zakazu stosowania praktyk nieuczciwe wykorzystujących przewagę kontraktową, są w szczególności:

a) dobrowolne usunięcie skutków naruszenia,

b) zaniechanie z własnej inicjatywy stosowania zakazanej praktyki przed wszczęciem postępowania lub niezwłocznie po jego wszczęciu,

c) podjęcie z własnej inicjatywy działań w celu zaprzestania naruszenia lub usunięcia jego skutków,

d) współpraca z Prezesem Urzędu w toku postępowania, w szczególności przyczynienie się do szybkiego i sprawnego przeprowadzenia postępowania.

(152) Prezes UOKiK, kalkulując karę pieniężną, **nie stwierdził wystąpienia okoliczności łagodzących, które miałyby wpływ na wysokość kary pieniężnej**.

(153) **PolishAgri** nie wykazała w trakcie postępowania, że zaniechała stosowania zarzucanej praktyki, co znalazło wyraz w orzeczonym przez Prezesa Urzędu nakazie zaniechania stosowania kwestionowanej praktyki. Spółka nie podjęła żadnych czynności, które pozwoliłyby na obniżenie kary (dobrowolne usunięcie skutków naruszenia).

(154) Współpraca PolishAgri z Prezesem UOKiK w toku postępowania nie odbiegała od normalnej współpracy w podobnych sprawach prowadzonych przez Prezesa UOKiK.

(155) Zgodnie z art. 37 ust. 4 u.p.n.w.p.k. **okolicznościami obciążającym** są umyślność naruszenia i dokonanie uprzednio podobnego naruszenia. Prezes UOKiK mając na uwadze

zebrany w sprawie materiał dowodowy wykazał umyślność naruszenia dokonanego przez PolishAgri, co zostało szczegółowo uzasadnione powyżej (str. 83-84).

(156) W związku z tym, Prezes UOKiK uznał, iż w niniejszej sprawie występuje **okoliczność obciążająca w postaci umyślności** naruszenia dokonanego przez Przedsiębiorcę.

(157) Dotychczas Prezes Urzędu nie wydał wobec Spółki decyzji w sprawie nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej. Nie zachodzi więc w tym przypadku okoliczność obciążająca w postaci dokonania uprzednio podobnego naruszenia przez Przedsiębiorcę.

(158) Mając na uwadze, iż w sprawie zachodzi okoliczność obciążająca w postaci umyślności naruszenia, Prezes UOKiK podwyższył wysokość kary o 30%, tj. z do obrotu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2021 r, co stanowi kwotę w wysokości 327 472,22 zł.

(159) Kara pieniężna w tej wysokości jest, w ocenie Prezesa UOKiK, proporcjonalna do wagi i charakteru naruszenia stwierdzonego wobec PolishAgri.

(160) Kara w powyższej wysokości zrealizuje funkcję represyjną, tj. dolegliwość z tytułu stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, jak również funkcję prewencji indywidualnej i ogólnej (zniechęcania względem podejmowania podobnych naruszeń w przyszłości przez tego przedsiębiorcę, jak i innych uczestników rynku, zwłaszcza uczestników rynku skupu zbóż oraz rzepaku). Należy mieć na względzie okoliczności, iż stosowanie zakwestionowanej praktyki miało miejsce w stosunku do szerokiego kręgu podmiotów. Specyfika naruszenia – długotrwałość stosowania jak i umyślność sprawia, że jest ona szczególnie szkodliwa i wywołuje negatywne skutki dla gospodarczych interesów dostawców. Nałożenie kary pieniężnej służyć będzie zatem jako środek odstraszający Spółkę od stosowania podobnych działań w przyszłości (prewencja indywidualna). Kara pieniężna spełni również funkcję represyjną, to znaczy stanowić będzie dolegliwość dla Strony niniejszego postępowania.

(161) Rozstrzygnięcie o karze będzie również sygnałem dla innych profesjonalnych uczestników rynku skupu zboża, że praktyki opisane w sentencji niniejszej decyzji nie mogą być podejmowane, a za ich stosowanie wymierzane są sankcje finansowe (prewencja ogólna).

(162) W tym miejscu należy zaznaczyć, iż prewencja ogólna w niniejszej sprawie ma bardzo istotne znaczenie. Należy mieć bowiem na uwadze okoliczności, iż podobne praktyki mogą być stosowane przez inne podmioty na rynku.

(163) **Powyższe uzasadnia rozstrzygnięcie o karze pieniężnej zawarte w punkcie II decyzji.**

(164) Zgodnie z art. 38 ust. 2 u.p.n.w.p.k., karę pieniężną należy uiścić **w terminie 14 dni** od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji **na rachunek bankowy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów NBP o/o Warszawa nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.**

W tym stanie rzeczy należało orzec, jak w pkt II sentencji decyzji.

III. Koszty postępowania

(165) Stosownie do art. 77 ust. 1 u.o.k.i.k. w zw. z art. 15 u.p.n.w.p.k., jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie

z art. 80 u.o.k.i.k. w zw. z art. 15 u.p.n.w.p.k., Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

(166) W punkcie I sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK w wyniku przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową stwierdził naruszenie przez PolishAgri przepisów ustawy (art. 6 u.p.n.w.p.k.). Spełniona została zatem przesłanka wynikająca z art. 77 ust. 1 u.o.k.i.k. w zw. z art. 15 u.p.n.w.p.k., pozwalająca na obciążenie tego przedsiębiorcy kosztami przeprowadzonego postępowania, którymi są dla Prezesa Urzędu wydatki związane korespondencją prowadzoną w toku niniejszego postępowania. Koszty korespondencji w niniejszym postępowaniu wynosiły 118,60 zł. Koszty niniejszego postępowania określone w pkt III rozstrzygnięcia niniejszej decyzji Spółka obowiązana jest wpłacić w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na rachunek bankowy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów NBP o/o Warszawa nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

(167) **W tym stanie rzeczy należało orzec, jak w pkt III sentencji decyzji.**

Pouczenie

(168) Na podstawie art. 29 u.p.n.w.p.k. w związku z art. 479^{28} § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.; dalej jako: k.p.c.) od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia.

(169) W przypadku kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 264 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.), w związku z art. 24 ust. 1 u.p.n.w.p.k., jak również stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurenci i konsumentów, w związku z art. 29 zd. 2 u.p.n.w.p.k. i art. 479^{32} k.p.c., stronie przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodniowym od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy.

(170) Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1125) odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1.000 zł, natomiast zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów opłacie stałej w kwocie 500 zł.

(171) Zgodnie z art. 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Zgodnie z art. 105 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

(172) Stosownie do treści art. 117 § 1, § 3 i § 4 zd. 1 k.p.c. strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaże, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Z up. Prezesa UOKiK
Piotr Adamczewski
Dyrektor Delegatury UOKiK w Bydgoszczy

Otrzymują:

1) PolishAgri sp. z o.o
ul. Świętokrzyska 30, lok. 63
00-116 Warszawa

reprezentowana przez:

2) aa